

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Konkurenceschopnost ČR ve světle Lisabonské strategie

The Competitiveness of the Czech Republic in the framework of the Lisbon Strategy

Student: Michal Dunaj

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Simona Hofrová

Ostrava 2009

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně příloh vypracoval samostatně.
Všechny použité zdroje uvádím v příloze.

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Simoně Hofrové za odbornou pomoc a věnovaný čas
při tvorbě bakalářské práce.

Ostrava, 30. dubna 2009

.....

Michal Dunaj

OBSAH

1 Úvod	2
2 Vymezení Lisabonské strategie v kontextu EU.....	4
2.1 Evropská unie v 90. letech 20. století.....	4
2.2 Lisabonská strategie	6
2.2.1 Struktura Lisabonské strategie.....	6
2.2.2 Cíle Lisabonské strategie.....	8
2.2.3 Ekonomický pilíř	9
2.2.4 Sociální pilíř	12
2.2.5 Ekologický pilíř	14
2.3 Hodnocení Lisabonské strategie.....	16
2.3.1 Wim Kokova zpráva.....	17
2.4 Zrevidovaná Lisabonská strategie	19
2.4.1 Nové cíle Lisabonské strategie	19
2.4.2 Zlepšení řízení lisabonského procesu	20
3 Konkurenceschopnost ČR a Národní lisabonský program reforem ČR	21
3.1 Pojetí konkurenceschopnosti	21
3.2 Pojetí národního hodnocení konkurenceschopnosti	22
3.3 Pojetí mezinárodních multikriteriálních hodnocení	24
3.3.1 Světové ekonomické fórum (WEF).....	24
3.3.2 Světové centrum konkurenceschopnosti (IMD)	25
3.4 Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2006 - 2007.....	26
3.5 Hodnocení konkurenceschopnosti ČR dle WEF a IMD.....	32
3.6 Národní lisabonský program reforem 2005 – 2008.....	34
3.6.1 Makroekonomická část NPR ČR.....	35
3.6.2 Mikroekonomická část NPR ČR	36
3.6.3 Část zaměstnanost NPR ČR	38
4 Hodnocení realizace Lisabonské strategie v podmínkách ČR	41
4.1 Hodnocení realizace Lisabonské strategie na úrovni EU	41
4.1.1 Komparace splněných cílů EU-27 a ČR vůči USA.....	42
4.2 Hodnocení realizace Lisabonské strategie na úrovni ČR.....	44
4.2.1 Naplnění cílů makroekonomické části NPR ČR	44
4.2.2 Naplnění cílů mikroekonomické části NPR ČR.....	46
4.2.3 Naplnění cílů části zaměstnanost NPR ČR	48
4.3 Celkové hodnocení Lisabonské strategie a výhled do budoucna	51
4.3.1 Národní lisabonský program reforem 2008 - 2010	52
5 Závěr	53
Seznam literatury	55
Seznam zkratk.....	58
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	59
Seznam příloh	Chyba! Záložka není definována.

1 Úvod

Již delší dobu je v České republice (dále jen ČR), ale také v Evropské unii (dále jen EU) jedním z nejskloňovanějších pojmů tzv. Lisabonská smlouva. Ve stínů medializace problémů spojených s ratifikací tohoto dokumentu se však skrývá pro EU důležitější dokument, jež byl přijat za účelem zvýšení její konkurenceschopnosti především v porovnání se Spojenými státy americkými (dále jen USA) a Japonskem. Tímto „mužem v pozadí“ je tzv. Lisabonská strategie. V rámci této bakalářské práce se autor zabývá příčinami vzniku tohoto dokumentu, jeho vývojem a vlivem na ekonomiky členských zemí EU, především pak na ekonomiku ČR, možnostmi měření těchto vlivů a praktickými důsledky této strategie v českých podmínkách.

Cílem této bakalářské práce je popsat a pomocí analýzy zhodnotit vývoj míry konkurenceschopnosti ČR v letech 2000 - 2008 v závislosti na jejím vstupu do EU a přijetí Lisabonské strategie. Tento vývoj by měl být popsán na vybraných makroekonomických ukazatelích a znázorněn komparací mezi obdobím před přijetím a po přijetí Lisabonské strategie.

V druhé kapitole je stručně nastíněn vývoj EU ve 20. století a hlavní podněty, jež vedly k přijetí Lisabonské strategie. V další části kapitoly autor teoreticky popisuje strukturu Lisabonské strategie, včetně jejího prvotního zhodnocení a dalšího vývoje do budoucna.

V třetí kapitole se autor zabývá konkurenceschopností ČR, tak, jak byla měřena podle kritérií jednotlivých organizací na mezinárodní i národní úrovni, stručně popisuje jednotlivé organizace a zaměřuje se na nejdůležitější ukazatele těchto měření v mezinárodním srovnání. V druhé části této kapitoly následuje teoretický nástin Národního programu reforem ČR pro období 2005 - 2008, jež vznikl právě na základě výše uvedených měření, a který si kladl za cíl plnění Lisabonské agendy na národní úrovni.

Ve čtvrté kapitole se autor věnuje hodnocení realizace Lisabonské strategie za uplynulé období 2000 – 2008, a to na nadnárodní i národní úrovni. Snahou autora je dosáhnout komparace současného stavu ekonomik členských zemí EU a také samotné ČR se stavem popsaným v druhé kapitole a zhodnocení opatření, jež přijala EU, potažmo ČR v rámci Lisabonské strategie, respektive Národního lisabonského programu. Ve světle minulého vývoje jsou v závěru čtvrté kapitoly nastíněna opatření, jež EU prostřednictvím svých orgánů doporučuje ČR do budoucna.

Pro účely bakalářské práce měl autor k dispozici dostatek kvalitních materiálů. Ke zpracování teoretických východisek byla použita převážně odborná literatura a internetové stránky zabývající se touto problematikou. K hodnocení konkurenceschopnosti a k vyvození závěrů poté autor vycházel především z elektronických publikací jednotlivých organizací, které se měřením konkurenceschopnosti a plněním lisabonských cílů zabývají.

2 Vymezení Lisabonské strategie v kontextu EU

2.1 Evropská unie v 90. letech 20. století

Koncem 80. let 20. století se již Evropa plně vzpamatovala z 2. světové války, jež byla jedním z hlavních impulsů pro evropskou integraci. Hmotné důsledky války již byly pryč, avšak časová ztráta ve vývoji ekonomiky byla více než citelná. Zatím k poslednímu rozšíření Evropských společenství došlo v roce 1986 přistoupením Řecka.¹ Více než na vlastní rozšiřování se však Společenství zaměřovalo na zlepšení své ekonomické situace, která měla za následek nízkou konkurenceschopnost evropské ekonomiky ve světě. Jako hlavní nástroj ke zvýšení konkurenceschopnosti a provázanosti evropské ekonomiky měl sloužit Jednotný evropský akt přijatý v roce 1986. Tento akt Společenství si kladl za cíl vytvořit do konce roku 1992 společný trh Evropských společenství, jehož podstatou měl být volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu. Rok 1993 byl jedním z nejvýznamnějších v celé historii EU. Od začátku tohoto roku opravdu začínal fungovat společný trh Evropských společenství a 1. listopadu téhož roku vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva zakládající EU.

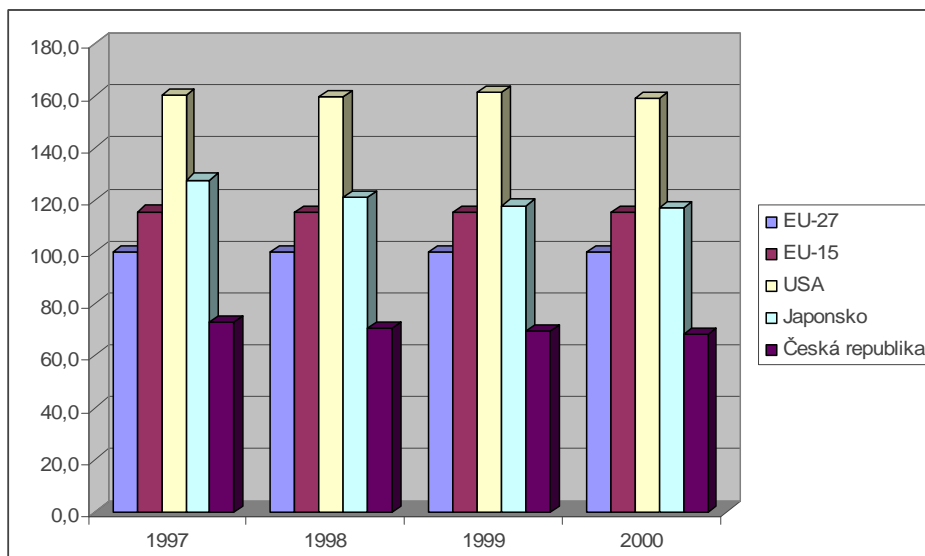
I přes začátek fungování společného trhu EU, podpořeného Hospodářskou a měnovou unií², platnou od roku 1990, se EU stále nedařilo dosahovat dobrých ekonomických výsledků a evropská ekonomika stále zaostávala za nejvýkonnějšími ekonomikami světa. Růst hrubého domácího produktu (dále jen HDP) a zaměstnanosti byl ve srovnání s USA a Japonskem nedostačující, což dokazují následující grafy. Tabulky s přesnými daty viz přílohy č. 1 a 2.

---

¹ Od roku 1986 jsou členy Společenství: Belgie, Lucembursko, Nizozemí, Německo, Francie, Itálie, Dánsko, Velká Británie, Irsko a Řecko. V roce 1992 přistupuje Španělsko s Portugalskem a v roce 1995 Rakousko, Švédsko a Finsko.

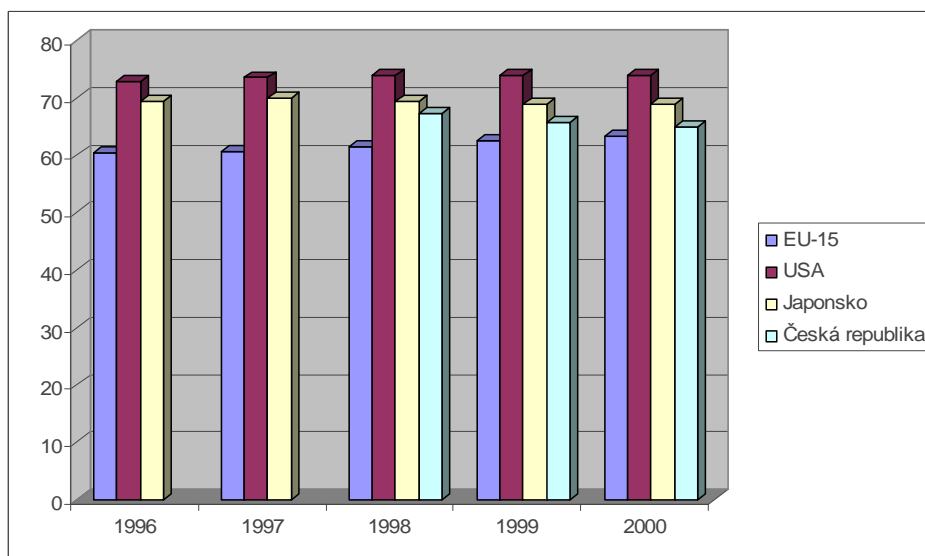
² Hospodářská a měnová unie posiluje spolupráci centrálních bank členských zemí.

Graf 2.1: HDP na 1 obyvatele měřený standardem kupní síly, 1997 – 2000
(EU-27 = 100 %)

Zdroj: EUROSTAT, 2009; vlastní úprava

Graf 2.2: Zaměstnanost ve věku od 15 do 64 let, 1996 – 2000 (v %)

Zdroj: EUROSTAT, 2009; vlastní úprava

Zaměstnanost na hranici 60 % se v podmínkách 15 členských zemí EU rovnala 15 milionům lidí bez práce. Nízký růst HDP a zaměstnanosti, společně s nedostačujícím využíváním informačních technologií (dále jen IT) a špatným systémem sociální ochrany je možno označit za tzv. vnitřní výzvy pro vytvoření nové strategie růstu. Vnějšími výzvami je poté možno označit změny ve světové ekonomice, jež jsou vyvolány v důsledku globalizace. Z výše uvedených grafů a tvrzení je tedy zřejmé, že pokud se EU chtěla stát do budoucna konkurenceschopným účastníkem celosvětové ekonomiky, musela

přijmout strategii, která by koordinovala politiky členských zemí, vytyčila si cíle, kterých chce dosáhnout a na dodržování těchto cílů také dohlížela. Dokumentem splňujícím tato kritéria se měla stát tzv. LISABONSKÁ STRATEGIE.

2.2 Lisabonská strategie

„Evropská unie se má do roku 2010 stát nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou světa, schopnou udržitelného růstu s více lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností“.

Evropská rada, březen 2000

Na summitu Evropské rady (dále jen ER) v Lisabonu, v březnu 2000, byl zahájen proces přeměny EU v nejkonkurenceschopnější ekonomiku světa. Ekonomiku, která bude znalostně orientovaná, bude schopna dosahovat udržitelného hospodářského růstu, nabídne více kvalitních pracovních míst a umožní dosažení sociálního konsensu. Lisabonská strategie je dokument spojující doposud 3 samostatně stojící strategie, které byly pojmenovány podle místa svého vzniku. Jedná se o lucemburský proces, zaměřený na politiku zaměstnanosti, cardiffský proces, zaměřený na strukturální politiku a kolínský proces, orientovaný na makroekonomický dialog s hospodářskými a sociálními partnery. Lisabonská strategie představuje scénář pro komplexní ekonomickou, sociální a ekologickou obnovu EU. Nezahrnuje jen čistě ekonomický záměr – vytvořit vysoce konkurenceschopnou ekonomiku, ale má také sociální rozměr (zejména dosáhnout plné zaměstnanosti a zlepšit sociální soudržnost) a ekologický rozměr (uskutečňovat politiku udržitelného rozvoje).

2.2.1 Struktura Lisabonské strategie

Lucemburský proces

Tento proces zaměřený na zaměstnanost v EU byl spuštěn v roce 1997 a následně byl v témže roce podpořen Amsterodamskou smlouvou, která vstoupila v platnost roku 1999, v ní se poprvé objevila kapitola o zaměstnanosti.³ Koordinace politiky zaměstnanosti je převedena do rukou Evropské komise (dále jen EK), avšak její realizace zůstává v kompetencích jednotlivých členských států. „V rámci lucemburského procesu věnují státy EU hlavní pozornost strukturálním reformám trhů práce. Cílem je zvýšit efektivitu

---

³ Jedná se o Hlavu VIII s názvem Zaměstnanost.

politik zaměstnanosti se zaměřením na problémové skupiny na národních trzích práce, které představují například mladí pracovníci, ženy nebo lidé v předpenzijním věku.“⁴

K dosažení těchto cílů bylo přijato celkem 19 směrnic, z nichž každá spadá do jednoho ze 4 pilířů, na kterých je Lucemburský proces postaven:

- Pilíř I Zlepšení zaměstnanosti (Employability).
- Pilíř II Rozvoj podnikání (Enterpreunership).
- Pilíř III Podpora přizpůsobivosti firem a jejich zaměstnanců (Adaptibility).
- Pilíř IV Posílení politiky rovných příležitostí (Equal opportunities).⁵

Proces přijímání směrnic

Každá členská země na začátku kalendářního roku sestavuje tzv. národní akční plán, ve kterém popisuje, jakým způsobem bude uvádět dané směrnice do praxe. Tento způsob není určen a záleží na každé členské zemi jaký postup je pro ni nejpříjemnější, přičemž se snaží do tohoto procesu zapojit co největší množství subjektů, např. odbory, zaměstnavatele, místní či regionální orgány. Rada EU může vydávat jednotlivým zemím v otázkách jejich politik doporučení. Výsledky tohoto procesu jsou nakonec shrnuty ve výroční společné zprávě o zaměstnanosti. Seznam směrnic viz příloha č. 3.

Cardiffský proces

V roce 1998 na Cardiffském summitu byl položen základ procesu, jež se snaží monitorovat strukturální reformy v členských státech. Tento proces se věnuje především reformám na trhu zboží, kapitálu a pracovních sil. Stejně jako je tomu u lucemburského procesu, i zde sestavují účastnické země zprávu o tom, jaké reformy a inovace za daný rok podnikly. EK následně zpracovává celkovou hodnotící zprávu, která je poté podkladem pro dohlížení zejména na úrovni Výboru pro hospodářskou politiku. Krom obecné roviny reforem se cardiffský proces také každoročně zaměřuje na některé specifické oblasti. Nedodržování přijatých směrnic není žádným způsobem sankcionováno, a proto donucovací systém spočívá spíše ve zveřejňování každoročních výsledků účinnosti koordinace, jimiž jsou ti méně úspěšní donuceni zvýšit svou aktivitu.

---

⁴ Dostupné z http://www.europeum.org/dispatch_article.php?aid=395, 2008.

⁵ ŠIMEK, 2007.

Kolínský proces

Tento proces byl ustaven Evropským paktem zaměstnanosti na summitu ER v červnu 1999 v Kolíně nad Rýnem. Jeho cílem je snaha o dialog mezi hlavními aktéry tvorby hospodářských politik vedoucí k neformální výměně názorů na aktuální ekonomické otázky. Účastníky těchto neformálních schůzek jsou členové Rady ministrů financí, Rady ministrů práce a sociálních věcí, sociální partneři, zástupci Evropské centrální banky a centrálních bank zemí stojících mimo eurozónu. Vyústěním těchto schůzek by mělo být zvýšení souladu mezi vývojem mezd a monetární a fiskální politikou tak, aby bylo dosaženo vyváženého hospodářského růstu a snížení nezaměstnanosti.

2.2.2 Cíle Lisabonské strategie

K dosažení hlavního cíle – stát se nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného růstu, chce EU dosáhnout především zlepšením dvou makroekonomických veličin – hospodářského růstu a nezaměstnanosti. Cílem je do roku 2010 zvýšit průměrnou míru ekonomického růstu na 3 % a vytvořit dodatečných 20 milionů pracovních míst, které by představovaly zvýšení míry zaměstnanosti na úroveň 70 %.

K dosažení těchto cílů se EU rozhodla zaměřit na plnění následujících úkolů:

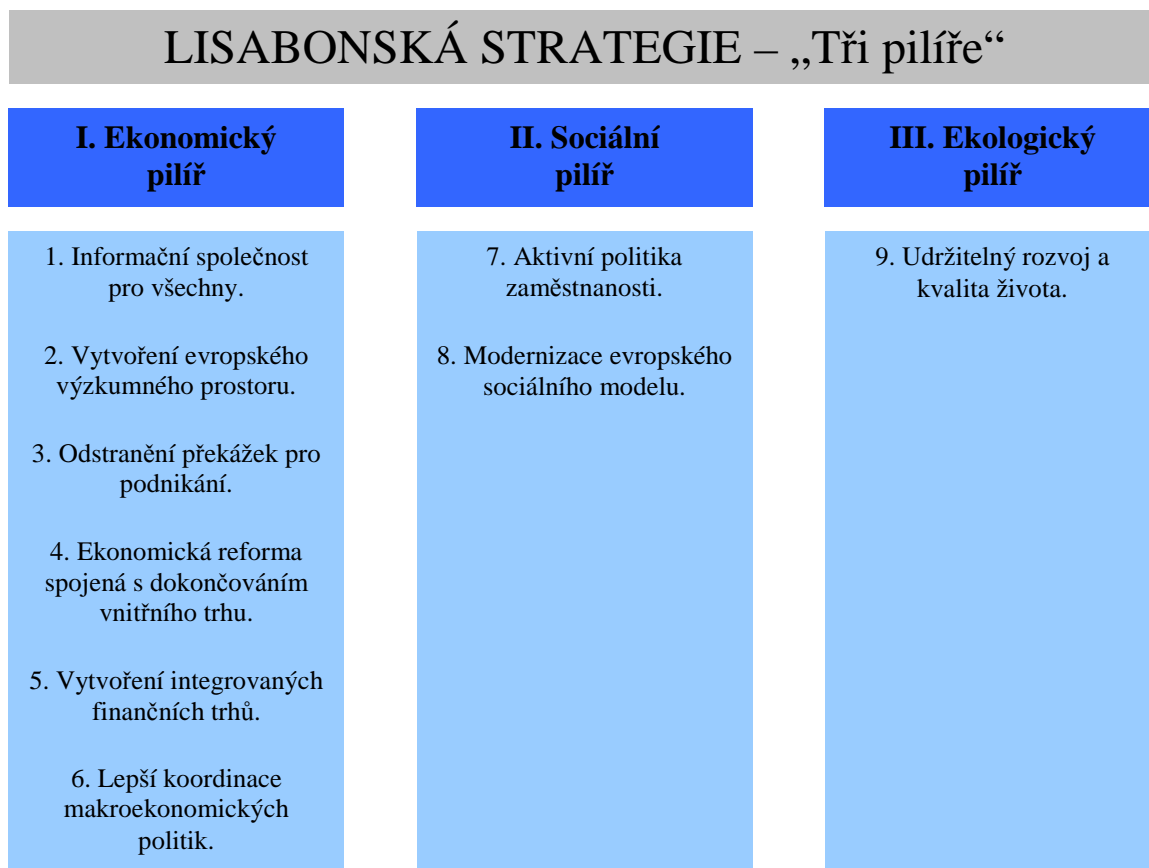
1. Připravit přechod k ekonomice a společnosti založené na znalostech, a to pomocí lepších politik, pokud jde o informační společnost, výzkum a technologický rozvoj prostřednictvím urychlení procesu strukturálních reforem směřujících ke konkurenceschopnosti, inovacím a dokončení vnitřního trhu.
2. Modernizovat evropský sociální model, investovat do lidí a bojovat proti vylučování ze společnosti.
3. Udržet zdravou ekonomickou perspektivu a příznivý výhled pokud jde o růst, a to aplikací vhodné kombinace makroekonomických politik.⁶

Tyto 3 spíše obecněji pojaté úkoly, o jejichž plnění EU v rámci Lisabonské strategie usiluje jsou nadále podrobněji rozpracovány do 9 dílčích cílů, z nichž poslední *Udržitelný rozvoj a kvalita života* byl přijat až v roce 2001.

---

⁶ Dostupné z http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm#ekologpilir, 2008.

Obrázek 2.1: Tři pilíře Lisabonské strategie

Zdroj: Europa.eu, 2009; vlastní úprava

2.2.3 Ekonomický pilíř

INFORMAČNÍ SPOLEČNOST PRO VŠECHNY

Dnes již ve všech vyspělých zemích není místa, kde by nebylo možné se připojit k internetu a být takzvaně „on-line“. Internet pronikl do domácností, škol, podniků, veřejné správy, zdravotnictví, vědy a výzkumu. Jelikož USA v 90. letech poskytly tuto technologii ke komerčnímu užívání, byly také prvními, kterým tato technologie dokázala přinést mimořádně vysoké přírůstky produkce, zvýšit konkurenceschopnost amerických podniků a zvýšit míru zaměstnanosti. Z těchto důvodů se rozhodli představitelé EU zařadit přechod k ekonomice založené na nových technologiích, jako cíl č. 1 Lisabonské strategie. V rámci tohoto cíle byl schválen akční plán s názvem e-Europe, který má zajistit, že jednotliví občané, instituce veřejné správy, školy, podniky, výzkumná pracoviště a mnozí další, budou mít svobodný přístup k těmto novým technologiím a budou mít možnost je také plně využívat. Tyto nové technologie by neměly zajistit jen zvýšení konkurenceschopnosti

ekonomiky, ale také zvýšit kvalitu života občanů. Přístup k internetu se stává základním právem každého občana a členské vlády by měly toto právo zajistit.

Příklady úkolů vytyčených v rámci Lisabonské strategie do roku 2001:

- Do konce roku 2001 by měl být ve všech školách v rámci EU zajištěn přístup k internetu a příslušní učitelé by měli být vyškoleni k jeho užívání.
- Do konce roku 2001 dokončit liberalizaci a propojení telekomunikačních trhů.

Na summitu ER v Seville v roce 2002 byl akční plán e-Europe rozšířen o další cíle. Jedná se o vytvoření předpokladů pro e-Learning, e-Government, e-Health a e-Business.

VYTVOŘENÍ EVROPSKÉHO VÝZKUMNÉHO PROSTORU

20. století, zejména pak jeho druhá polovina, jasně prokázalo, že věda a technologie se stávají hlavním faktorem, který podporuje ekonomický růst, zvyšuje zaměstnanost a konkurenceschopnost a pomáhá zvyšovat kvalitu života. Výsledky odhadů hovoří o 25 až 50 procentním podílu na dosažených ekonomických výsledcích. Evropě je v této oblasti odhadován silný potenciál, avšak investice do něj jsou stále nedostačující. V roce 2000 byl rozdíl v objemu investic do vědy a výzkumu mezi EU a USA 100 mld. EUR, přičemž USA byly tím více investujícím státem. Výrazný byl také rozdíl podílů těchto investic na HDP. V roce 1998 dosahoval v USA 2,8 % HDP, avšak v Evropě pouze 1,8 % HDP. V EU bylo 2,5 vědeckých pracovníků na 1000 obyvatel, zatímco v USA to bylo 6,7 vědeckých pracovníků.⁷ Z těchto důvodů lisabonský summit rozhodl, že musí dojít k vytvoření tzv. „evropského výzkumného prostoru“, jež zajistí lepší propojenost a koordinovanost výzkumné činnosti jednotlivých států a zabezpečí nadaným pracovníkům kvalitní podmínky k práci.

ODSTRANĚNÍ PŘEKÁŽEK PRO PODNIKÁNÍ, ZEJMÉNA U MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ

Malé a střední podniky (dále jen MSP) přispívají v zemích EU nadpolovičním podílem na tvorbě nových pracovních míst. Z tohoto důvodu je nutné zajistit relativně volný přístup na tento trh. Náklady na založení podniku jsou velmi vysoké, existuje velké množství byrokratických překážek, bránících, ať už samotnému založení podniku, nebo dále jeho rozvoji. Není proto divu, že evropské podniky nejsou natolik dynamické a konkurenceschopné, aby se dokázaly vyrovnat se zámořskou konkurencí. Založení MSP

---

⁷ Dostupné z http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm#ekologipilir, 2008.

trvá v Evropě průměrně 11 týdnů a je na něj potřeba vynaložit náklady v průměru 1600 EUR. V USA tento proces trvá pouze 1,5 týdne s průměrnými náklady 500 EUR.⁸ V rámci Lisabonské strategie je tedy úkolem orgánů EU snížit tento markantní rozdíl v podmínkách založení podniků, a to především formou identifikace základních problémů a překážek, přijetím tzv. programů pomoci podnikům a podnikání, a dále také zajištěním možné podpory podnikání z prostředků Evropské investiční banky.

EKONOMICKÁ REFORMA A DOKONČOVÁNÍ VNITŘNÍHO TRHU

Jednotný vnitřní trh je velkou předností EU a nejsilnější zbraní v boji proti světové konkurenci. Jelikož však zatím není stoprocentně funkční, Lisabonská strategie obsahuje úkoly, které by měly vést k jeho „dobudování“ a zvýšení jeho výkonnosti. Cílem je dospět k „plně funkčnímu vnitřnímu trhu“, který bude podporovat růst, zvyšovat konkurenceschopnost a vytvářet nová pracovní místa. K dosažení tohoto cíle je nutno přijmout celou řadu ekonomických reforem. Mezi ty nejzásadnější patří odstranění zbývajících překážek v obchodu se službami, liberalizace trhu se zemním plynem a elektřinou, vytvoření on-line seznamu veřejných zakázek EU a zjednodušení právního rámce vnitřního trhu.

VYTVOŘENÍ INTEGROVANÝCH VNITŘNÍCH TRHŮ

V době lisabonského summitu byly evropské kapitálové trhy velmi roztržštěné.⁹ Tvůrci Lisabonské strategie považovali za velmi důležité vytvořit transparentní a spolehlivé finanční trhy, jež povedou k ekonomickému růstu, zvyšování zaměstnanosti a lepší alokaci kapitálu, což povede ke snížení nákladů na jeho pořízení. K dosažení větší jednotnosti evropských kapitálových trhů bylo vytyčeno několik cílů, z nichž nejdůležitější je uskutečnění tzv. Akčního finančního plánu, jenž by měl především zjednodušit přístup k investičnímu kapitálu, zlepšit přístup ke státní obligacím a zvýšit srovnatelnost účetních výkazů firem.

---

⁸ Dostupné z http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm#ekologpilir, 2008.

⁹ Roztržštěnost dokazuje existence 33 akciových burz a 11 přeshraničních platebních systémů v Evropě oproti dvěma burzám a jednomu platebnímu systému v USA. Údaje aktuální ke dni zasedání lisabonského summitu.

LEPŠÍ KOORDINACE MAKROEKONOMICKÝCH POLITIK

Tento bod Lisabonské strategie navazuje na Kolínský proces přijatý roku 1996 a rozšiřuje jej o několik úkolů. Mezi ty zásadní patří snížení daňové zátěže pro nejnižší příjmové skupiny, podpora vědy a výzkumu z veřejných financí a zajištění trvale udržitelného stavu veřejných financí, zejména pak s ohledem na penzijní systém.

2.2.4 Sociální pilíř

AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI

Po období expanze v oblasti zaměstnanosti v letech 1985 až 1990, během které se podařilo vytvořit 10 milionů pracovních míst, bylo EU zpozorováno, že začíná období hospodářské recese. V důsledku zpomalení ekonomického růstu se začala zvyšovat i míra nezaměstnanosti. V roce 1993 se míra nezaměstnanosti poprvé dostala přes hranici deseti procent (10,9 %) a v návaznosti na tuto skutečnost byl vydán dokument, který zpracovala EK s názvem „Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost – Cesta vpřed do 21. století“ obecněji známý jako „Bílá kniha“.

Stejnou úroveň nezaměstnanosti (okolo 10 %) se podle výsledků EK nepodařilo do roku 2000 snížit, viz graf 2.2., a proto v rámci Lisabonské strategie musely být identifikovány důvody této nezaměstnanosti a musely být určeny úkoly k jejímu snížení.

Hlavní slabiny evropského trhu práce lze shrnout do několika bodů:

- Nízký podíl zaměstnanosti ve službách (oproti USA).
- Vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti.
- Nedostatek kvalifikovaných IT pracovníků.
- Velké rozdíly mezi členskými zeměmi.
- Vysoká nezaměstnanost ve věku 55 – 65 let.

Lisabonská strategie navazuje v řešení těchto zásadních problémů na lucemburský proces (viz kapitola 2.2.1).

Lisabonský summit určil čtyři zásadní oblasti v realizaci politiky zaměstnanosti:

1. Zlepšit uspokojování poptávky po práci formu zlepšování kvalifikace uchazečů.
2. Kladení většího důrazu na celoživotní vzdělání.
3. Zrovnoprávnění mužů a žen na trhu práce, sladování rodinného a pracovního života.
4. Zvýšit zaměstnanost v oblasti služeb, zejména znevýhodněnými kategoriemi osob.

Cílem politiky zaměstnanosti v rámci Lisabonské strategie je co nejvíce se přiblížit celkové **zaměstnanosti na úrovni 70 %** a zaměstnanosti žen na úrovni 60 %.

MODERNIZACE EVROPSKÉHO SOCIÁLNÍHO MODELU

Lidé jsou hlavní aktivem Evropy. I toto byl jeden ze závěrů lisabonského summitu, v jehož poslední části se hovoří o nutnosti neustálých investic do lidského kapitálu. Má-li být dosažen primární cíl Lisabonské strategie – „znalostní ekonomika“, musí být možnost vzdělání poskytována všem sociálním skupinám v různých etapách jejich životního cyklu, nezaměstnaným a také zaměstnaným, kterým hrozí, že v průběhu technologického pokroku ztratí jejich kvalifikace na hodnotě.

ER v rámci lisabonského summitu vyzvala členské státy, aby se s přihlédnutím ke své specifické situaci zasazovaly o dosažení následujících cílů.

1. Každým rokem zvyšovat investice do lidského kapitálu.
2. Do roku 2010 snížit počet osob ve věku od 18 do 24 let, které opustí vzdělávací proces pouze s nižším středoškolským vzděláním.
3. Definovat rámec základních dovedností v oblasti IT (má být zaveden tzv. evropský diplom v oblasti základních informačních technologií), cizích jazyků, technické a podnikatelské kultury.
4. Školy a střediska odborné přípravy se musí stát víceúčelovými všeobecně přístupnými vzdělávacími středisky, které budou oslovovat široké spektrum sociálních skupin.
5. Do konce roku 2000 rozšířit mobilitu studentů, učitelů, školících a výzkumných pracovníků s využitím stávajících programů (Sokrates, Youth, Leonardo).
6. Vypracovat jednotný formulář pro curriculum vitae, jež umožní lepší mobilitu osob mezi členskými zeměmi.

Znalostní ekonomika vytváří obrovský potenciál, jež by měl zabránit vylučování osob ze společnosti. Nabízí co nejširší a nejdostupnější možnosti vzdělání, které by v delším měřítku měly podporovat ekonomický růst i zaměstnanost. Na druhou stranu však ještě více prohlubuje propast mezi těmi, kteří o vzdělání mají zájem a těmi co o něj zájem nemají. Z tohoto důvodu by se členské státy měly co nejvíce zasazovat o zpřístupňování možností vzdělání všem sociálním i věkovým skupinám a pomocí aktivní i pasivní politiky zaměstnanosti bojovat proti tomuto negativnímu ekonomickému jevu.

2.2.5 Ekologický pilíř

UDRŽITELNÝ ROZVOJ A KVALITA ŽIVOTA

Lisabonská strategie přijatá v roce 2000 řešila především ekonomické a sociální problémy EU. Avšak ekonomické, potažmo hospodářské problémy jsou úzce spjaty také s problémy ekologickými. Nelze nadále usilovat o zvyšování konkurenceschopnosti, ekonomického růstu a zaměstnanosti bez zodpovědnosti vůči životnímu prostředí a budoucím generacím. Stockholmské a především Göteborgské zasedání ER, v březnu a červnu 2001, se usneslo na přijetí 9. cíle a současně 3. pilíře Lisabonské strategie, v němž se členské státy zavázaly k plnění úkolů, které by měly vést k trvale udržitelnému rozvoji a také ke spolupráci (v oblasti životního prostředí) na celosvětové úrovni. Udržitelný rozvoj se musí stát jedním z cílů dvoustranné rozvojové spolupráce a také náplní práce všech mezinárodních organizací a specializovaných agentur. Ekologické problémy totiž nekončí s hranicemi EU a jsou propojeny naprosto stejně jako ekonomiky jednotlivých zemí ve světě. ER tedy učinila první krok nové strategie a vytyčila čtyři prioritní oblasti nezbytné pro udržitelný rozvoj a jejich hlavní cíle. Prioritními oblastmi jsou:

Klimatické změny

V rámci této oblasti se EU zaměřuje na emise skleníkových plynů, jež nepříznivě ovlivňují životní prostředí v celosvětovém měřítku. EU je rozhodnuta nadále plnit své závazky vyplývající z Kjótského protokolu a bude usilovat o zapojení dalších zemí do těchto snah, aby mohlo být dosaženo hmatatelného pokroku v oblasti klimatických změn.¹⁰ Cílem je také zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektrické energie, a to na 22 %.

---

¹⁰ Protokol k Rámcové úmluvě OSN o klimatických změnách, jež k 16.12.2004 ratifikovalo 132 zemí, které se v něm zavázaly snížit emise skleníkových plynů o 5,2 %.

Doprava

Jelikož se stále zvětšuje podíl silniční dopravy a náklady na tuto dopravu nepočítají se všemi skutečnými náklady, jakými jsou např. znečišťování ovzduší či zvýšení hlučnosti, bude se EU zasazovat o přenesení těžiště dopravy především na železniční či vodní dopravu. Hlavním úkolem, který byl tedy summitem vytyčen, je novelizace transevropské dopravní sítě tak, aby tam, kde je to možné, byla silniční doprava nahrazena svými alternativami a aby došlo k jejich propojení. Druhý úkol, který je v rámci pilíře dopravy směřován EK, je tzv. Narovnání cen, jež by mělo zajistit započítávání společenských nákladů do cen dopravy.

Veřejné zdraví

Tento bod ekologického pilíře se zaměřuje na potenciální hrozby, které by mohly vést k narušení veřejného zdraví. Jedná se především o kvalitu potravin, léků, chemikálií a problémy s výskytem infekčních nemocí a rezistencí na antibiotika. Dle usnesení ER by se do roku 2004 měly chemikálie vyrábět pouze zdravotně nezávadným způsobem, měl by být vytvořen Evropský potravinový úřad a legislativní rámec pro regulaci potravin. Dále také EK dostala za úkol do konce roku 2001 vytvořit akční plán pro vyrovnávání se s infekčními nemocemi.

Přírodní zdroje

Tato poslední část ekologického pilíře je víceméně již obsažena v úvodu do této problematiky. Jedná se o návaznost hospodářského sektoru na sektor ekologický, kdy není možné stále zvyšovat ekonomický růst a produktivitu ekonomiky, bez ohledu na udržitelné využívání přírodních zdrojů, zvyšování objemu odpadů, zachování biodiverzity, či narušování ekosystémů.¹¹ V rámci tohoto pilíře by měly členské země přizpůsobovat svou zemědělskou politiku, v jejímž rámci by měly přispívat k trvale udržitelnému rozvoji užíváním ekologických metod produkce a rybolovnou politikou – musí dojít k omezení nadměrného lovu ryb. Do roku 2010 by mělo dojít k zastavení zmenšování biodiverzity.

---

¹¹ Světový fond ochrany přírody definoval biodiverzitu jako „bohatství života na Zemi, miliony rostlin, živočichů a mikroorganismů, včetně genů, které obsahují složité ekosystémy a které vytvářejí životní prostředí.“

Jak již bylo konstatováno v závěru kapitoly 2.1 Lisabonská strategie není jen dokumentem, jež si klade výše nastíněné cíle, ale je také dokumentem, který vymezuje způsob kontroly plnění těchto cílů.

2.3 Hodnocení Lisabonské strategie

Strategickým, koordinujícím, kontrolním a hodnotícím orgánem Lisabonské strategie je ER. Její každoroční jarní zasedání je plně věnováno hodnocení dosažených výsledků, určení silných a slabých míst v jejím postupu a vytyčení úkolů na další období. V tzv. „prvním poločase“ (2000 - 2004) Lisabonské strategie byla uskutečněna čtyři hodnotící zasedání ER: ve Stockholmu (jaro 2001), v Barceloně (jaro 2002) a v Bruselu (jaro 2003 a 2004). Mimo jiné se touto otázkou zabývala také zasedání ER v Nice (prosinec 2000), v Seville (červen 2002) nebo v Bruselu (říjen a prosince 2003). V závěrech aktéři těchto zasedání sumarizují dosažené výsledky. Především v závěrech posledních zasedání aktéři poukazují na **nízký pokrok** v oblasti plnění prioritních cílů Lisabonské strategie. Podporou pro tyto závěry jsou také následující dosažené výsledky.

- Do konce roku 2004 vytvořeno přes 6 milionů nových pracovních míst, což zvýšilo celkovou míru zaměstnanosti na 64,3 %, existují však obavy o dosažení cílů pro rok 2007 (67 %) a 2010 (70 %).
- V oblasti znalostní ekonomiky bylo dosaženo připojení škol k internetu ve výši 93 %, avšak připojení podniků a domácností nadále zaostává.
- Stále nízká podpora výzkumu a vývoje, v roce 2003 bylo vynaloženo 1,92 % HDP 15 členských států.
- Stále nedostatečný ekonomický růst.

Na základě těchto ukazatelů EK požádala skupinu expertů, pod vedením bývalého nizozemského premiéra Wim Koka, aby pro jarní zasedání ER v roce 2005 zpracovala zprávu o plnění cílů Lisabonské strategie.¹² Tato zpráva měla za úkol zhodnotit „první poločas“ jako celek, určit příčiny skromného pokroku a navrhnout řešení dalšího pokračování plnění cílů strategie.

---

¹² Členem této expertní skupiny byl také Prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc. z Karlovy Univerzity v Praze, nyní senátor Občanské strany demokratické za Kutnohorsko a Havlíčskobrodsko.

2.3.1 Wim Kokova zpráva

Zpráva Wim Kokovy expertní skupiny byla publikována v listopadu 2004 a dle očekávání nehodnotí pokrok dosažený v návaznosti na Lisabonskou strategii pozitivně. Deklaruje spíše zklamání z vývoje evropské ekonomiky a varuje před podobným vývojem do budoucna. Pozitivně zpráva hodnotí zvýšení zaměstnanosti na již výše zmíněnou hodnotu 64,3 %, avšak s obavami dodává, že cíl v podobě 70 % zaměstnanosti se s velkou pravděpodobností do roku 2010 splnit nepodaří. Investice do výzkumu a vývoje jsou stále nedostačující a viditelný pokrok nenastal ani v oblasti životního prostředí. Celou situaci navíc ještě zkomplikovaly nově přistoupivší členské země, jejichž hospodářský růst a míra nezaměstnanosti zaostávají za průměrem dosavadní evropské patnáctky. Příčiny těchto špatných výsledků, tak, jak je vyhodnotila Wim Kokova zpráva, můžeme najít v následujících bodech.

OPTIMISTICKÁ OČEKÁVÁNÍ O MÍŘE RŮSTU

V době konstruování Lisabonské strategie se evropské ekonomice dařilo dosahovat až 3 % ročního ekonomického růstu. Zřejmě s ohledem na tento vývoj byla Lisabonská strategie budována na předpokladu, že se díky příznivému makroekonomickému prostředí tato dynamika udrží, a že průměrná míra růstu bude i v následujícím období stejná. Tyto předpoklady se však nenaplnily a také díky teroristický útokům na americké cíle z 11. září 2001 začala jak evropská, tak i celosvětová ekonomika oslabovat. Nejistá situace měla za následek oslabení investiční činnosti, menší transfer finančních prostředků do vědy a výzkumu a neochotu členských zemí k ekonomickým reformám. V návaznosti na tato fakta se skutečný ekonomický růst v Evropě pohyboval okolo 1,2 % ročně.

EUFORIE Z NOVÝCH TECHNOLOGIÍ

Jelikož si tvůrci Lisabonské strategie uvědomovali potenciál IT, byla „Informační společnost pro všechny“ označena jako cíl č. 1 celé strategie. Rozvoj těchto technologií však nebyl v EU tak rychlý a tak účinný, jak strategie předpokládala, a jak tomu bylo také v USA. Wim Kokova zpráva zdůrazňuje vytvoření strategie pro řízení rozvoje IT a jejich implementaci do všech oblastí hospodářství.

NEÚMĚRNÉ ROZŠÍŘENÍ LISABONSKÉ STRATEGIE

V roce 2000, kdy byla Lisabonská strategie přijímána, byla postavena na 3 základních pilířích a 9 základních směrech viz kapitola 2.2.2. Během 4 let se však strategie neúměrným způsobem rozrostla. Každé další zasedání ER dalo podněty k vytváření stále nových akčních programů, jež byly ve většině případů označovány jako „vysoce prioritní“. Na konci roku 2004 obsahovala Lisabonská strategie více než 120 akčních programů a tudíž i priorit. Strategii se nedaří, protože „pojednává o všem, a tedy o ničem“ a „odpovědný je každý, tudíž nikdo“, konstatuje Wim Kokova zpráva.

ZPŮSOB ŘÍZENÍ STRATEGIE

ER ani žádný jiný orgán EU nepřikazuje členským státům, jakým způsobem a v jakých termínech mají přijímat opatření vyplývající z Lisabonské strategie. Ne všechny státy mají dostatek politické vůle k naplňování cílů strategie, a proto Wim Kokova zpráva konstatuje, že se členské státy nesmí dělit na aktivní a méně aktivní nebo dokonce neaktivní země. Lisabonská strategie musí být přijímána společně všemi státy a je třeba tento postup založený na mechanismu „dobrovolnosti“ nahradit jiným.

KONFLIKT CÍLŮ

V důsledku rozmanitosti a velké šíři záběru Lisabonské strategie dochází ke konfliktům mezi cíli jednotlivých pilířů. Autoři Wim Kokovy zprávy konstatují, že je třeba nalézt patřičnou rovnováhu mezi cíli ekonomického, sociálního a ekologického pilíře tak, aby bylo dosaženo vyšší ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti evropské ekonomiky.

EVROPSKÁ VEŘEJNOST

Špatné výsledky nové strategie jsou dle autorů zprávy zapříčiněny také špatnou informovaností evropských občanů o této strategii. Evropská veřejnost nevzala novou strategii za svou a netlačí na vlastní vlády, aby jejich rétorika byla nahrazena skutky. Jedna ze zásluh Wim Kokovy zprávy je, že se pokusila o představení Lisabonské strategie evropské veřejnosti.

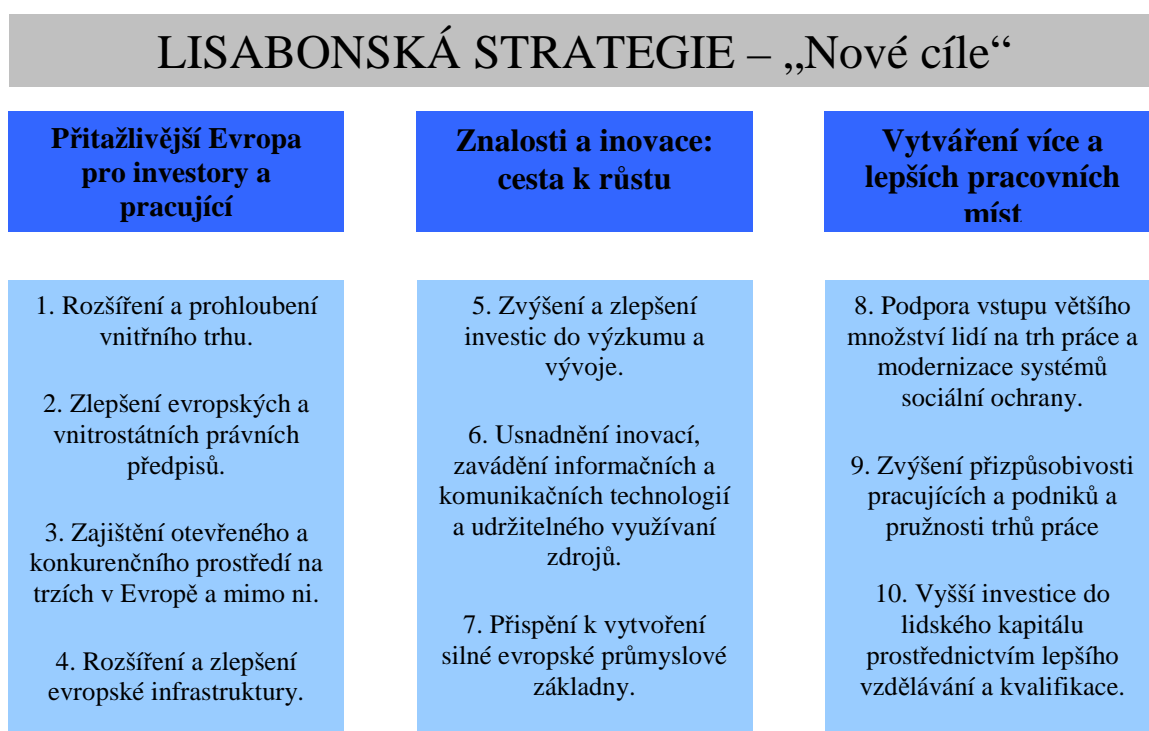
2.4 Zrevidovaná Lisabonská strategie

Na základě Wim Kokovy zprávy zpracovala EK pro jarní zasedání ER 2005 Střednědobé hodnocení lisabonské strategie. Dokument **mění pojetí** Lisabonské agendy a **navrhuje změny v řízení** celého procesu. Jako nejzásadnější lze označit změny ve struktuře cílů – zrevidovaná strategie obsahuje 10 cílů rozdělených do 3 bloků a zlepšuje řízení lisabonského procesu.

2.4.1 Nové cíle Lisabonské strategie

Nové cíle, tak jak je definovala Zrevidovaná Lisabonská strategie včetně jejich rozdělení do tří oblastí viz obrázek 2.2.

Obrázek 2.2: Nové cíle Lisabonské strategie

Zdroj: Europa.eu, 2009; vlastní úprava

2.4.2 Zlepšení řízení lisabonského procesu

„Řízení lisabonské strategie se musí radikálně zlepšit, aby bylo efektivnější a srozumitelnější. Odpovědnost není přehledně rozdělena mezi Unii a členské státy. Existuje příliš mnoho vzájemně se překrývajících byrokratických postupů předkládání zpráv a chybí politická identifikace s touto strategií.“

Evropská komise, 2.2.2005 Brusel

EK navrhla z těchto důvodů ER, aby bylo zahájeno nové partnerství pro růst a zaměstnanost, jež by mělo urychlit reformy potřebné k podpoře růstu a zaměstnanosti. Dále EK doporučila, aby byl vytvořen na komunitární úrovni Lisabonský akční program a na úrovních členských států Národní lisabonské programy. Tímto by mělo dojít ke zjednodušení identifikace zodpovědnosti jednotlivých subjektů za konkrétní body Lisabonské strategie. Na základě Integrovaných směrů pro růst a zaměstnanost měla každá členská země přijmout vlastní **Národní program reforem** (dále jen NPR) a předložit jej do 15. října 2005 EK. Všechny členské země včetně ČR tento dokument ve stanoveném datu předložily.

3 Konkurenceschopnost ČR a Národní lisabonský program reforem ČR

V předchozí kapitole se autor zabýval teoretickými východisky Lisabonské strategie, především pak příčinami vzniku a jejím vývojem. V následující kapitole se autor bude věnovat pojmu konkurenceschopnost, jeho měření a výsledkům, kterých dosáhly jednotlivé subjekty na poli národního a mezinárodního měření a srovnání. Tento stav je popisován před nejaktuálnějším hodnocením plnění Lisabonské strategie a NPR, jež je popsán v závěru této kapitoly.

3.1 Pojetí konkurenceschopnosti

Pro toto sousloví neexistuje přesná a celosvětově uznávaná definice, jelikož lze tento termín užívat v širokém spektru činností a porovnávat jím můžeme subjekty na odlišných úrovních těchto činností. Obecně lze říci, že se jedná o schopnost obstát ve specifickém soupeření. Konkurenceschopným může být sportovní družstvo, jež má v týmu dobré hráče a v národním hospodářství, respektive v jeho sektorech jsou více či méně konkurenceschopné podniky. V těchto případech je poměrně snadné určit, kdo je a kdo není konkurenceschopný. V případě sportovního družstva jsou to jednoznačně týmy, které vyhrávají. V případě podniků, je možné vidět konkurenceschopnost v jejich kvalifikovaných zaměstnancích, dobrém jméně, silném finančním zázemí či vysoké solventnosti. Rozdíly v úrovni konkurenceschopnosti u těchto dvou specifických případů, tak jak je definuje *Porterova teorie konkurenceschopnosti*, lze nazývat konkurenčními výhodami.¹³ Záměrně autor uvádí sousloví „specifické případy“, jelikož konkurenční výhoda může být identifikována pouze mezi 2 či více subjekty ve specifickém srovnávacím kontextu. Podniky mohou mít konkurenční výhodu vůči jinému subjektu, ale zároveň ji nemusí mít vůči dalším rivalům. Schopnosti, které jsou ve „vlastnictví“ jednotlivých subjektů na specifických trzích, bez závislosti na srovnáních s jinými, nazýváme konkurenčními charakteristikami.¹⁴ Složitější situace nastává, snažíme-li se porovnávat míry konkurenceschopnosti jednotlivých zemí a jejich ekonomik. Každá země nemá na celosvětovém trhu rovnocenné podmínky, tak jako je tomu mezi jednotlivými podniky. Existují zde geografické, demografické, klimatické a politické rozdíly, nepoměry

---

¹³ Michael Eugene Porter (* 1947) je americký ekonom, profesor Harvard Business School, jež studuje jak firmy nebo regiony mohou získávat konkurenční výhody a vytvářet strategie pro svou lepší konkurenceschopnost. Je členem Společnosti pro strategický management (Strategic Management Society). V roce 1983 byl jedním ze zakladatelů konzultační firmy pro oblast managementu Monitor Group.

¹⁴ SLANÝ a kol., 2006.

mezi množstvím nerostného bohatství a velikostmi trhů jednotlivých zemí. Z těchto důvodů není možné zkoumat a porovnávat jednotlivé ekonomiky z jednoho úhlu pohledu, jako je to možné u podniků. V tomto případě neplatí, že vyšší míra exportu, či nižší míra importu dané ekonomiky okamžitě znamená vysokou míru konkurenceschopnosti. Je nutné brát na vědomí, že některé země mají k dispozici více nerostného bohatství či přírodních surovin, a proto nemusí být natolik otevřené. Zahraniční trhy jsou poté pro takovou zemi méně významné a ukazatele založené na vnější výkonnosti nejsou pro konkurenceschopnost země určující. Hodnocení ekonomiky ČR je prováděno na třech úrovních – makroekonomické (národní či mezinárodní), mikroekonomické (podnikové) a regionální. V následujícím textu se bude autor zabývat makroekonomickou referenční úrovní. Pro účely národního hodnocení jsou vypracovávány tzv. Ročenky konkurenceschopnosti ČR, které analyzují statistická data za určité období. Mezinárodní hodnocení používající odlišnou metodiku a dále přidávají mezinárodní komparaci. Touto problematikou se zabývá mnoho mezinárodních organizací. Mezi nejuznávanější patří výsledky Světového ekonomického fóra a Světového centra pro konkurenceschopnost pod záštitou Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu.

3.2 Pojetí národního hodnocení konkurenceschopnosti

Jako prvotní zdroj dat pro srovnání konkurenceschopnosti ČR by měla sloužit *Ročenka konkurenceschopnosti ČR* (dále jen Ročenka), vypracovávaná Centrem ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu a Národní observatoří zaměstnanosti a vzdělávání Národního vzdělávacího fondu pod vedením Doc. Ing. Anny Kadeřábkové, Ph.D. K hodnocení národní konkurenceschopnosti jsou v rámci Ročenky zkoumány **čtyři základní oblasti:**

- Růstová výkonnost a stabilita.
- Institucionální kvalita.
- Inovační výkonnost.
- Kvalita lidských zdrojů.¹⁵

---

¹⁵ KADEŘÁBKOVÁ a kol., 2007.

Růstová výkonnost a stabilita

Mezi ukazatele, které měří makroekonomickou výkonnost a stabilitu, patří např. velikost a růst HDP, HDP na obyvatele, míra zaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, růst reálných mezd, vnitřní zadluženost, stav veřejných rozpočtů (rozdíl mezi příjmy a výdaji), tempo růstu vývozu, velikost zahraničních investic, vývoj kurzu, apod. Tyto ukazatele jednak určují konkurenceschopnost země a jednak jsou jejím výsledkem. V rámci Ročenky je zkoumána také strukturální konkurenceschopnost, která však neposkytuje srovnání na národní úrovni.

Institucionální kvalita

Jinými slovy kvalita veřejné správy, je také jedním z hlavních ukazatelů konkurenceschopnosti. V této oblasti se zkoumá především kvalita správy, která zahrnuje index lidského rozvoje, kvalitu veřejné správy, kvalitu veřejných institucí, index ekonomické svobody, index vnímání korupce a dále také efektivnost podniků a trhů, jež je hodnocena podle ukazatelů efektivnosti dílčích trhů, podmínek pro podnikání a kvality podnikové správy. Jedná se především o sledování míry regulace ekonomiky a podpory podnikání - např. doba potřebná k začátku podnikání a náklady s tím spojené, investiční pobídky atd.

Inovační výkonnost

Oblast hodnocení konkurenceschopnosti, která se zaměřuje na orientaci země v oblasti podpory vědy a výzkumu. Tato oblast úzce souvisí s makroekonomickou výkonností, jelikož nové technologie podporují růst produktivity. Mezi ukazatele inovační výkonnosti se řadí výše výdajů na výzkum a vývoj (ve vztahu k HDP), podíl pracovníků ve výzkumu a vývoji (na celkové zaměstnanosti), počet patentových přihlášek, vývoz technologicky vysoce náročných produktů tzv. high-tech a jejich podíl na celkovém vývozu, přístup k internetu, využití IT a telekomunikačních technologií ve státní správě (e-government), rozvoj on-line služeb, využití internetového obchodování (e-commerce), apod.

Kvalita lidských zdrojů

Mezi základní předpoklady konkurenceschopné a znalostní ekonomiky patří kvalitní vzdělávací systém, jež bude zajišťovat dostupné základní, střední, vysoké, ale také celoživotní vzdělání. Čím kvalitněji vzdělání a flexibilnější pracovníci budou vstupovat do pracovního procesu, tím více se zvyšuje možnost růstu produktivity práce. Mezi oblastí hodnocení kvality lidských zdrojů tedy patří především vzdělávací systém, účast dospělé populace na vzdělávání, vzdělávání zaměstnanců, výdaje na vzdělávání, počty absolventů technických a přírodovědných oborů, zaměstnanost v high-tech průmyslu a službách atd.

3.3 Pojetí mezinárodních multikriteriálních hodnocení

Velkou výhodou těchto hodnocení je jejich komplexnost - zahrnují takřka všechny použitelné údaje. Tato hodnocení užívají měřitelná tzv. tvrdá data a kvalitativní jevy tzv. měkká data, k jejichž sběru dochází např. prostřednictvím dotazníků. V rámci těchto mezinárodních multikriteriálních hodnocení jsou nejuznávanější výsledky následujících dvou mezinárodních organizací.

3.3.1 Světové ekonomické fórum (WEF)

WEF je mezinárodní nezávislou neziskovou organizací, sídlící ve švýcarském Davosu. Zasedání WEF poprvé proběhlo v roce 1971, když se pod záštitou EK sešla skupina čelních evropských businessmanů, kteří se zaměřili na to, jak by mohly evropské firmy dohonit americký management. Orientace této organizace však za 38 let své existence zaznamenala značný vývoj a v současné době se zabývá především ekonomickými a sociálními otázkami. Hlavní vizí WEF je: „Být přední organizací v oblasti podpory světových velmocí, být tvůrčí silou v globální regionální a průmyslové strategii a být podporou pro země, které se rozhodnou napomáhat zlepšení světové situace“.¹⁶ K tomuto účelu WEF každoročně vydává tzv. Ročenku světové konkurenceschopnosti (Global competitiveness report, GCR), ve které sestavuje pořadí jednotlivých států na základě jejich schopnosti být konkurenceschopnými ve světové ekonomice. Tato zpráva dnes zahrnuje 134 světových ekonomik.

---

¹⁶ Dostupné z <http://www.weforum.org/en/about/Our%20Organization/index.htm>, 2009, vlastní překlad.

WEF využívá dvou souhrnných indexů: indexu globální konkurenceschopnosti (*Global Competitiveness Index*, GCI, nástupce dříve používaného indexu růstové konkurenceschopnosti) a indexu podnikové konkurenceschopnosti (*Business competitiveness index*, BCI). První dílčí index, GCI, rozlišuje devět klíčových pilířů konkurenceschopnosti, které jsou rozděleny do tří skupin: základní předpoklady, faktory zvyšující efektivnost a inovační faktory. Podle převažujícího významu dané skupiny faktorů jsou odlišeny **tři úrovně rozvoje konkurenceschopnosti**: tažené výrobními faktory, efektivností nebo inovacemi. Druhý index (podle metodologie M. Portera) je rozdělen na složku úrovně rozvoje podnikových operací a strategií a složku kvality podnikového prostředí. Větší váhu má druhý subindex, který je tvořen podle hodnocení čtyř základních charakteristik mikroekonomického prostředí: faktorové vstupy (efektivnost, kvalita a specializace), poptávka (přítomnost náročných a sofistikovaných spotřebitelů), příbuzná a podpůrná odvětví (dostupnost místních dodavatelů), kontext firemní strategie a rivality (pobídky pro investice a produktivitu v konkurenčním prostředí). Tyto 4 charakteristiky tvoří tzv. Porterův diamant viz příloha č. 4.¹⁷

3.3.2 Světové centrum konkurenceschopnosti (IMD)

Organizace byla založena v roce 1989 pod záštitou Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu (International institute for management development, IMD) za účelem sledování konkurenceschopnosti jednotlivých států. Mezi hlavní aktivity této organizace patří vydávání tzv. Ročenky světové konkurenceschopnosti (World competitiveness yearbook, WCY), vydávání speciálních státních a regionálních ročenek konkurenceschopnosti, studium modelů konkurenceschopnosti a pořádání workshopů a prezentací na téma konkurenceschopnost.

WCY vychází již od založení této organizace v roce 1989. Poskytuje komplexní zprávu o konkurenceschopnosti zemí, hodnotí a analyzuje, jak národní prostředí vytváří a dále podporuje podmínky pro konkurenceschopnost podniků. V současné době stanovuje pořadí 55 zemí a regionů, přičemž využívá 331 kritérií rozdělených do čtyř skupin: ekonomická výkonnost, efektivnost vlády, efektivnost podniků a infrastruktura.¹⁸ Pozici jednotlivých zemí v pojetí WCY charakterizují tzv. zlatá pravidla konkurenceschopnosti: vytvoření stabilního a předvídatelného právního prostředí, pružná ekonomická struktura, investice do tradiční a technologické infrastruktury, podpora soukromých úspor a

---

¹⁷ KADEŘÁBKOVÁ a kol., 2007.

¹⁸ Dostupné z <https://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm>, 2009.

domácích investic, aktivní strategie na mezinárodních trzích a přitažlivost pro přímé zahraniční investice, zaměření na kvalitu, rychlost a transparentnost veřejné správy, udržování efektivního vztahu mezi úrovní mezd, produktivitou a zdaněním, udržování sociálního systému snižováním mzdových nerovností a posilováním střední třídy, vysoké investice do vzdělání včetně celoživotního vzdělávání pracovní síly, vyváženost globalizace a zachování hodnotového systému obyvatel.¹⁹

3.4 Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2006 - 2007

Mezinárodní multikriteriální hodnocení jednotlivých výše zmíněných organizací, jak bude dále v textu uvedeno, se zabývají především vytvářením žebříčků konkurenceschopnosti, avšak neanalyzují silné a slabé stránky daných ekonomik příliš do hloubky. K těmto účelům slouží v ČR Ročenka, jejíž nejaktuálnější závěry jsou podrobněji rozebrány v následujícím textu.

Růstová výkonnost a stabilita

Dle závěrů Ročenky dosáhla ČR v oblasti růstové výkonnosti a stability následujících výsledků. V letech 2001 - 2006 byl v ČR průměrný reálný roční růst HDP ve stálých cenách 4,2 % a za toto období byla ČR v růstové dynamice na 10. místě EU-27. V letech 1996 - 1999 byla česká ekonomika výrazně ovlivněna recesí (v roce 1997 byl růst HDP -0,7 % a v roce 1998 dokonce -0,8 %), avšak v letech 2000 - 2006 se stala dynamicky a stabilně se rozvíjející ekonomikou. V tomto období přesahoval průměrný reálný roční růst HDP 3 % (v letech 2004 - 2005 dokonce okolo 6,5 %) a ČR začala v tempu růstu předstihovat většinu členských zemí EU.

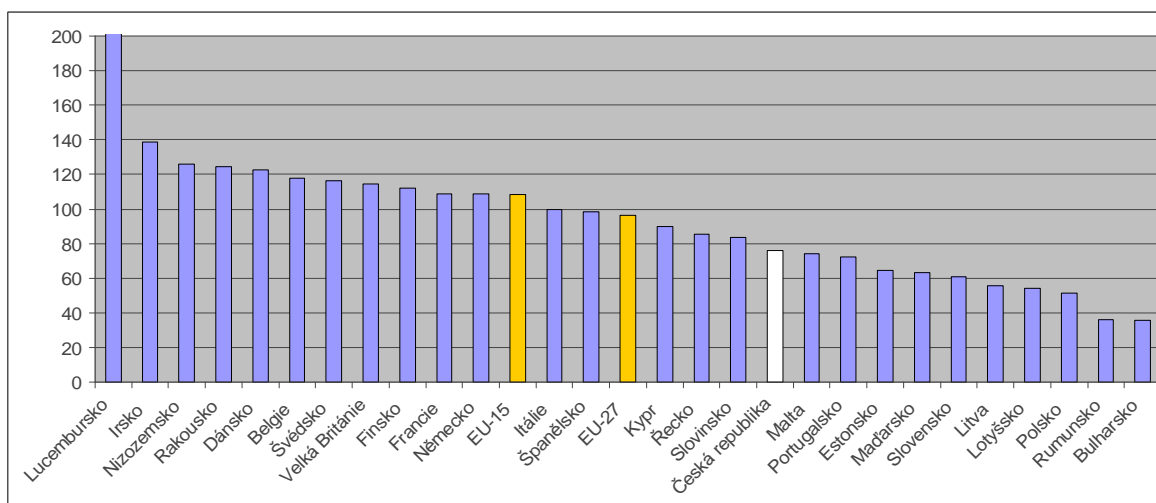
V HDP na obyvatele měřeném standardem kupní síly (Purchasing Power Standard, dále jen PPS), jež bere na vědomí také rozdílné počty obyvatel jednotlivých zemí, již ČR nebyla natolik úspěšná. I když v letech 2000 - 2006 zlepšila svou pozici vůči EU-25 (jež jsou v tomto případě brány jako „standard“ - 100%) o 12 p.b., byla stále s hodnotou 76 % průměru EU-25 spíše na chvostu celého pořadí.²⁰ Následující graf, zřetelněji popisuje postavení ČR v rámci EU-27.

---

¹⁹ BALCAROVÁ, BENEŠ, 2006.

²⁰ KADEŘÁBKOVÁ a kol., 2007.

Graf 3.1: Hrubý domácí produkt v PPS (EU-25 = 100 %, rok 2006)

Poznámka: Hodnota Lucemburska činí 268,7 %

Zdroj: Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2006 – 2007; vlastní úprava

Z grafu je zcela čitelný rozdíl mezi starými členskými zeměmi, které se umístily v první půlce spektra v čele s Lucemburskem a novými členskými zeměmi, z nichž se nejlépe na 14. místě umístil Kypr. ČR zaujímala 17. místo.

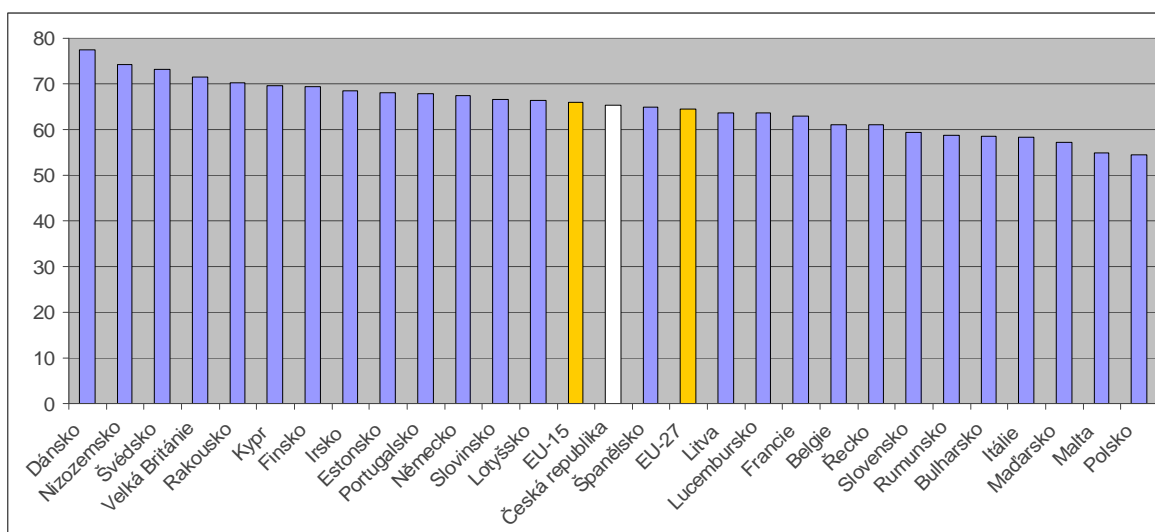
Pozitivně byla naopak hodnocena nízká míra inflace, která byla v letech 2002 - 2003 s hodnotami 1,8 % a 0,1 % hluboko pod průměrem EU-15. V roce 2006 již však dosáhla hodnoty 2,5 % a nejaktuálnější čísla za rok 2008 uvádějí hodnotu až 6,3 %.²¹

Míra zaměstnanosti v ČR se do roku 2006 dlouhodobě pohybovala na úrovni průměru EU-15, což je úroveň zaměstnanosti okolo 65 %. Oproti průměru států EU-25 byla míra zaměstnanosti dlouhodobě vyšší o 1 - 2 p.b., jelikož míra zaměstnanosti nově přistoupivších zemí nedosahovala zdaleka tak vysokých hodnot, jak je možné pozorovat z následujícího grafu.²²

²¹ Dostupné z <http://www.czso.cz/>, 2009.

²² V roce 2006 byla míra zaměstnanosti v Polsku 54,5 %, na Slovensku 59,4 % a na Maltě 54,8 %.

Graf 3.2: Míra zaměstnanosti (rok 2006 v % pracovní síly)

Zdroj: Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2006 – 2007; vlastní úprava

ČR se v pořadí států EU-27 umístila na 14. místě téměř s totožnou hodnotou jakou je průměr EU-15. V hodnocení míry nezaměstnanosti byla ČR v témže roce s hodnotou 7,1 % taktéž na 14. místě v pořadí členských států EU-27.

V letech 1999 - 2002, po přijetí zákona o investičních pobídkách, výrazně zesílil příliv zahraničních investic (v roce 2002 až 11 % HDP).²³ V letech 2003 – 2006 dosáhla ČR v tomto ukazateli výraznějších hodnot pouze v roce 2005 (9,4 % HDP).²⁴

Institucionální kvalita

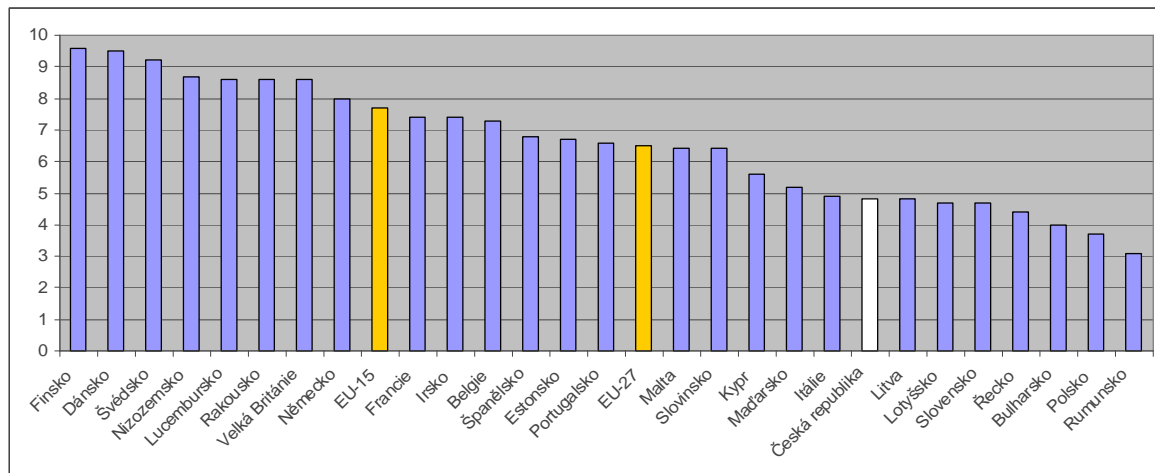
V rámci institucionální kvality vykazovala ČR v roce 2006 v rámci EU-27 velmi nepříznivé výsledky. Negativní hodnocení měla ČR ve všech dílčích ukazatelích institucionální kvality s výjimkou efektivnosti trhu práce. V hodnocení kvality veřejné správy a kvality veřejných institucí zaujímala ČR v rámci EU-27 jedno z posledních míst. Hodnocení podmínek podnikání také nedosáhlo uspokojivých výsledků. Jako nejhorší z celé EU-27 byly posouzeny podmínky pro zahájení a ukončení podnikání, ať už z hlediska finančních nákladů či délky trvání těchto procesů. Dle hodnocení Ročenky byla také velmi špatná situace v oblasti korupce. I když ČR od roku 2005 v této oblasti dosáhla mírného pokroku, stále v souhrnném hodnocení vyjádřeném indexem vnímání korupce vykazovala jedno z posledních míst v EU-27. V roce 2005 byly za ČR pouze Lotyšsko,

²³ Tento příliv zahraničních investic byl do značné míry ovlivněn privatizací bankovního sektoru a prodejem plynárenské společnosti Transgas.

²⁴ Zapříčiněno privatizací společností Unipetrol a Český Telecom.

Slovensko a Polsko, v roce 2006 to již bylo také Řecko, Litva a nově přistoupivší Bulharsko s Rumunskem viz graf 3.3.

Graf 3.3: Index vnímání korupce (rok 2006)

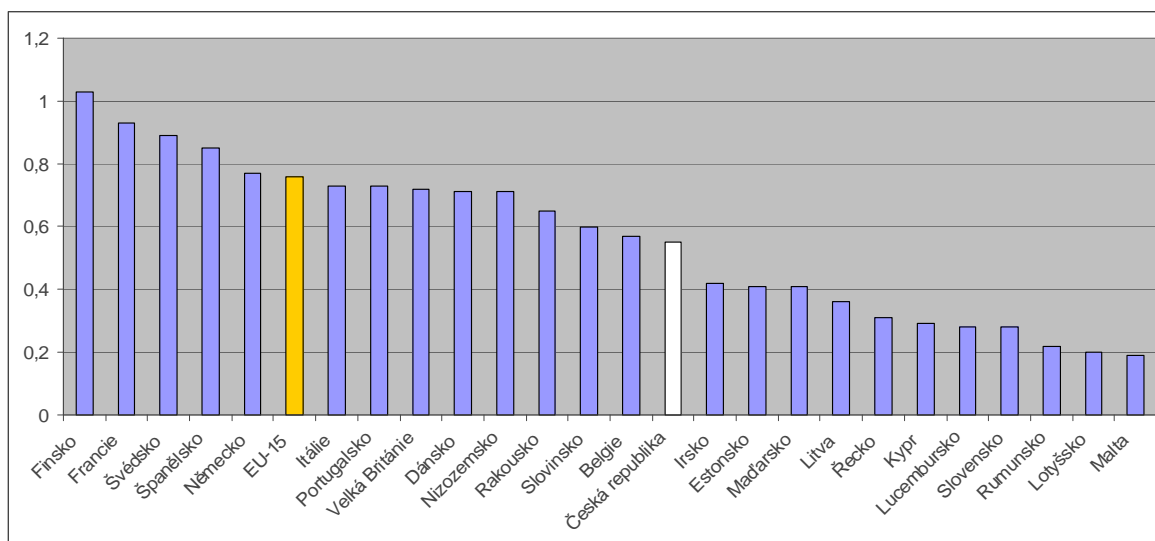
Poznámka: Nejlepší výsledek – 10, nejhorší – 1 v souboru 163 zemí

Zdroj: Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2006 – 2007; vlastní úprava

Inovační výkonnost

Ve srovnání s ostatními členskými zeměmi lze v ČR odlišit silnější a slabší stránky inovační výkonnosti. Podíl výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum a vývoj v procentech HDP i přesto, že v posledních letech vykazoval růst, byl stále nedostačující a zaostával za průměrem EU-27. Následující graf uvádí míry investic jednotlivých členských zemí za rok 2005.

Graf 3.4: Celkové výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj v % HDP (rok 2005)

Poznámka: Data za Polsko, Bulharsko a EU-27 nejsou dostupná

Zdroj: Ročenka konkurenceschopnosti 2006 – 2007; vlastní úprava

ČR se v celkovém pořadí EU-25 (bez Polska a Bulharska) umístila na 14. místě, což je po Slovinsku druhý nejlepší výsledek z nově přistoupivších zemí. Avšak rozdíl mezi průměrem EU-15 a ČR stále činí 0,21 p.b., což v podmínkách české ekonomiky činí necelých 6 miliard Kč.

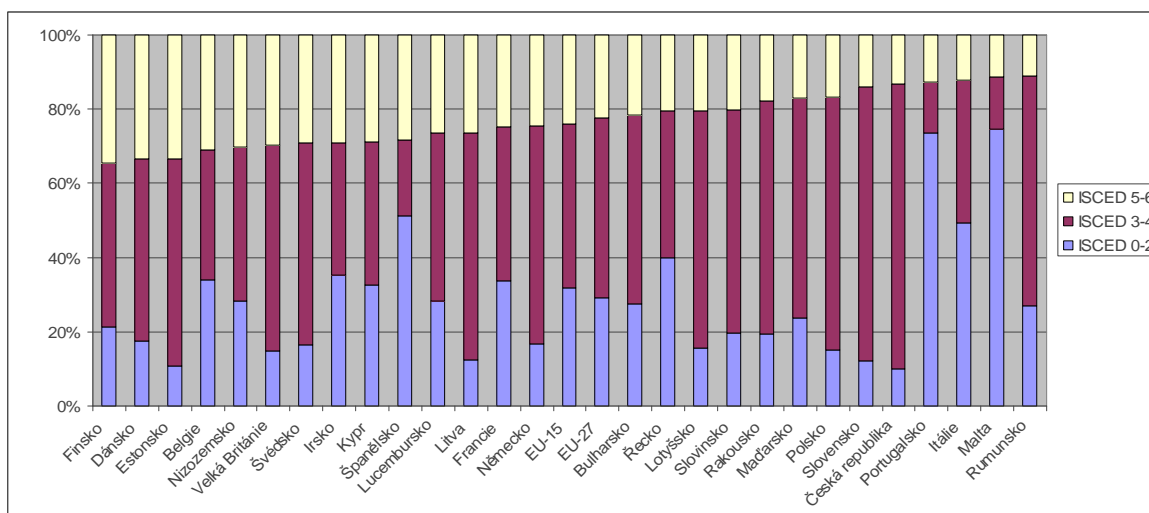
V roce 2006 také ČR zaostávala v rámci EU-27 v relativním počtu pracovníků ve výzkumu a vývoji. Naopak poměrně příznivých výsledků dosahovala u podílů podnikatelského sektoru na financování výzkumu a vývoje. Rovněž pozitivních výsledků dosahovala ČR u hodnocení těchto podílů v rámci HDP podniků.

ČR výrazně zaostávala ve využití IT v domácnostech, naopak poměrně příznivé bylo hodnocení využití a připravenosti IT v podnikové sféře. V oblasti e-governmentu byla pozice ČR příznivější v případě využití těchto služeb podnikovou sférou.

Kvalita lidských zdrojů

Silnou stránkou ČR v oblasti kvality lidských zdrojů byl vysoký podíl obyvatel s úplným středoškolským vzděláním a nízký podíl obyvatel bez vzdělání nebo pouze se vzděláním základním. Mírného odstupu poté ČR vůči průměru EU-27 dosahovala v oblasti terciárního vzdělání. V následujícím grafu můžeme sledovat strukturu absolventů rozdělenou podle stupně dosaženého vzdělání v EU-27.

Graf 3.4: Struktura populace ve věku 25 – 64 let podle nejvyššího dosaženého vzdělání (rok 2005)

Poznámka: Údaje za Nizozemí se vztahují k roku 2002. ISCED 0 - 2 je obyvatelstvo bez vzdělání nebo pouze s primárním vzděláním či nižším sekundárním vzděláním, ISCED 3 - 4 je obyvatelstvo s vyšším sekundárním nebo postsekundárním nástavbovým vzděláním, ISCED 5 - 6 je obyvatelstvo s ukončeným terciárním vzděláním

Zdroj: Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2006 – 2007; vlastní úprava

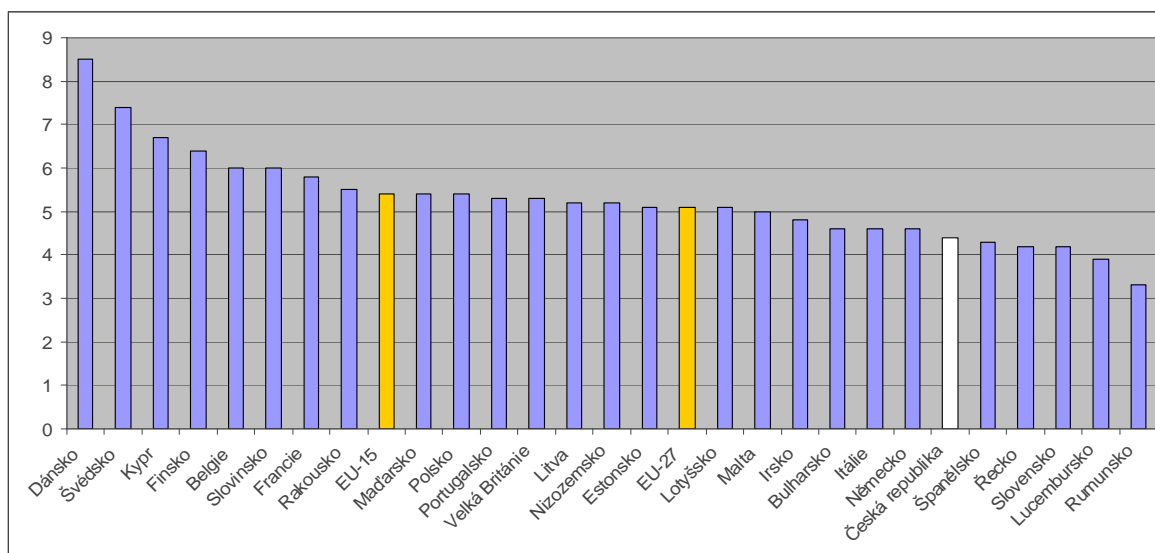
Z grafu je patrný výrazný podíl absolventů kategorie ISCED 3 - 4 v ČR, avšak při komparaci podle absolventů terciárního sektoru se ČR umístila až na 22. místě.

Ani situace ve vzdělávání dospělých nebyla pro ČR příznivá. V roce 2005 se vzdělávalo pouze 5,6 % obyvatel ve věku 25 - 64 let. Jedním z lisabonských cílů je přitom dosáhnout úrovně 12,5 % vzdělávajících se obyvatel v tomto věku. Lídry v této oblasti jsou Velká Británie a Dánsko, kde se v roce 2005 vzdělávalo přes 27 % populace ve věku od 25 do 64 let.

Velkou slabinou ČR je nízká počítačová gramotnost obyvatel, která je vyjádřena prostřednictvím využívání internetu. Od roku 2000 došlo ke zlepšení o 16 p.b., a to z 20 % na nyníších 36 % (rok 2006), avšak ČR stále zaostává za průměrem zemí EU-27, kde je počítačově gramotných 48 % obyvatel.

Ze srovnání s EU-27 vyšla ČR také velmi nepříznivě v oblasti podílu veřejných výdajů na vzdělání. V letech 2001 - 2006 se v EU-27 podíl těchto výdajů pohyboval okolo 5 % HDP, naproti tomu v ČR to bylo 4 - 4,4 % HDP. Přesnější pořadí jednotlivých členských států EU-27 v oblasti podílů veřejných výdajů na vzdělávání viz graf 3.5.

Graf 3.5: Podíl veřejných výdajů na vzdělávání na HDP (v %)

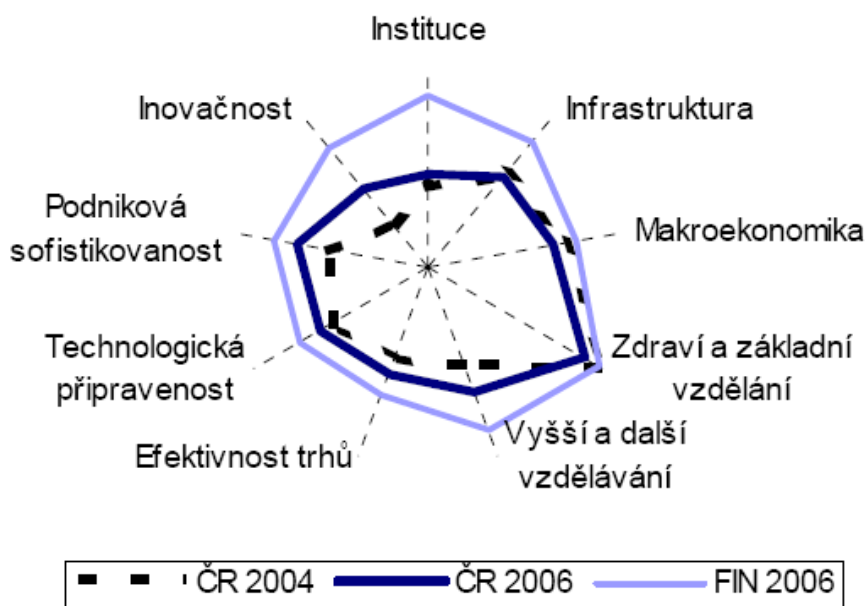
Zdroj: Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2005; vlastní úprava

ČR se v rámci hodnocení EU-27 dle podílů veřejných výdajů na vzdělání, jako jedna ze tří nejhůře hodnocených nově přistoupivších zemí umístila na 21. místě. Horšího výsledku (z nových členských zemí) dosáhly pouze Slovensko a Rumunsko.

3.5 Hodnocení konkurenceschopnosti ČR dle WEF a IMD

Dle závěrů hodnocení GCR, dosáhla ČR od svého vstupu do EU v roce 2004 do roku 2008 mírného posunu. V roce 2004 byla ČR v hodnocení konkurenceschopnosti na celkovém 40. místě a v roce 2008 na 33. místě. Nejlepšího výsledku se ČR prozatím podařilo dosáhnout v roce 2006, celkové 29. místo. Dlouhodobě se na předních pozicích drží severské státy (Švédsko, Finsko a Dánsko), USA a z evropských států také Švýcarsko. I když se nejlépe dosažený výsledek ČR jeví jako úspěch, v porovnání s „první ligou“ má ČR stále výrazný odstup. Tuto situaci nejlépe vystihuje následující graf, jež porovnává nejlepší dosažený výsledek ČR a „průměrný“ výsledek Finska (údaje za rok 2006).²⁵

Graf 3.6: Skóre pilířů konkurenceschopnosti ČR a Finska dle WEF

Zdroj: Ročenka konkurenceschopnosti 2006 - 2007

Jediným pilířem, ve kterém se ČR přiblížila Finsku bylo zdraví a základní vzdělání. Naopak v oblastech inovací, institucí a infrastruktury zaznamenala ČR výrazné ztráty. V tomto období se ČR dle úrovně rozvoje konkurenceschopnosti řadila do tzv. fáze přechodu mezi konkurenceschopností taženou efektivností a inovacemi.

GCR 2008 - 2009 již však ČR řadí do skupiny ekonomik, které jsou taženy inovacemi. Celkové pořadí států dle GCR 2008 - 2009 a ekonomický profil ČR dle GCR 2008 - 2009 viz přílohy č. 5 a 6.

²⁵ Dostupné z <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/index.htm>, 2009.

Dle druhé významné ročenky konkurenceschopnosti, WCY, nedosáhla ČR v letech 1997 - 2007 téměř žádného posunu. V hodnocení celkové konkurenceschopnosti se ČR v roce 1997 umístila na celkovém 33. místě a v roce 2007 to bylo na 32. místě. Mírného vzestupu zaznamenala ČR až v roce 2008, kdy se posunula na celkové 28. místo. Toto umístění je průměrem zahrnujícím všechny čtyři dílčí oblasti indexu IMD. Největší kladný podíl na tomto umístění mají oblasti Infrastruktura (ČR na 24. místě) a Ekonomická výkonnost (ČR na 20. místě). Naopak horšími ukazateli jsou Efektivnost podniků (ČR na 34. místě) a Efektivnost vlády (ČR na 33. místě). Vývoj celkové konkurenceschopnosti a jednotlivých oblastí viz tabulka 3.1. Od roku 1997 jsou na 1. místě tohoto žebříčku USA, avšak oproti hodnotícím zprávám WEF jsou USA následovány tzv. asijskými tygry, především pak Singapurem a Hong-Kongem. Žebříček uzavírají státy Jižní Ameriky (Venezuela či Kolumbie) a Jihoafrická republika.²⁶ Celkové pořadí států dle WCY 2008 a ekonomický profil ČR za rok 2008 viz přílohy č. 7 a 8.

Tabulka 3.1: Vývoj pořadí ČR v celkové konkurenceschopnosti a jednotlivých oblastech za období 2004 - 2008

	Pořadí				
	2004	2005	2006	2007	2008
Celková konkurenceschopnost	36.	30.	28.	32.	28.
Ekonomická výkonnost	26.	32.	23.	29.	20.
Efektivnost vlády	41.	37	29.	41.	33.
Efektivnost podniků	41.	29	30.	36.	34.
Infrastruktura	28.	25.	25.	27.	24.

Zdroj: Worldcompetitiveness.com, 2009; vlastní úprava

V předcházejícím textu byl nastíněn vývoj, stav a mezinárodní srovnání ekonomiky ČR, avšak do jaké míry k tomuto stavu přispěla Lisabonská strategie? Národní lisabonský program reforem ČR přijatý v roce 2005 zajisté ovlivnil vývoj konkurenceschopnosti ČR. V další části autor popisuje teoretická východiska k tomuto dokumentu.

²⁶ Dostupné z <https://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm>, 2009.

3.6 Národní lisabonský program reforem 2005 – 2008

NPR byl vypracován na základě Integrovaných směrů pro růst a pracovní místa (2005 – 2008), které přijala ER v červnu roku 2005. Ty slučují Hlavní směry hospodářské politiky a Směry zaměstnanosti EU do jediného dokumentu a představují významný krok v procesu nového nasměrování a pojmání Lisabonské strategie tak, jak je charakterizuje následující text.

„Nižší počet směrů a lepší provázanost jednotlivých opatření umožní členským zemím soustředit se na omezený počet cílů, a tím dosáhnout větší efektivity při jejich plnění. Obsahově integrované směry odráží snahu zaměřit se na reformy ke zvýšení růstového potenciálu a zaměstnanosti EU, při zachování zdravého makroekonomického rámce.“

NPR, říjen 2005

NPR představuje integrovaný a jednotný přístup k makroekonomické politice, mikroekonomické politice a k politice zaměstnanosti. V makroekonomické oblasti je hlavní prioritou ČR v rámci NPR pokračování v reformě veřejných financí, tak aby do roku 2008 byl podíl deficitu státního rozpočtu na HDP menší než 3 %, tak jak to udávají maastrichtská kritéria. NPR si také dává za cíl splnění všech ostatních maastrichtských kritérií tak, aby bylo možné v ČR do roku 2010 zavést jednotnou evropskou měnu EURO.

V mikroekonomické oblasti si ČR v rámci NPR stanovila za cíl především vytvořit prostředí stimulující výzkum, vývoj a inovace, modernizovat a rozvíjet dopravní, informační a komunikační sítě a vytvořit kvalitní podnikatelské prostředí, jež bude vykazovat nízkou administrativní a finanční zátěž pro podnikatele zakládající nové společnosti.

V oblasti trhu práce je pozornost věnována především flexibilitě trhu práce, a to ve stejných oblastech, tak jak je definovala původní lisabonská strategie. Jedná se především o zlepšení zaměstnanosti absolventů a obyvatel na konci profesní kariéry, zvyšování kvality pracovních sil, a to nejen ve vzdělávacím procesu, ale také po jeho ukončení a zlepšování mobility pracovníků.

3.6.1 Makroekonomická část NPR ČR

Tato část NPR se zabývá především vnější a vnitřní rovnováhou makroekonomického prostředí v ČR, jež je nezbytná pro dlouhodobý ekonomický růst. V oblasti vnější rovnováhy se jedná především o naplnění maastrichtských kritérií a o vhodné načasování vstupu ČR do Evropského mechanismu směnných kurzů II (dále jen ERMII).²⁷ Dle zprávy „*Kurzový mechanismus ERMII a kurzové konvergenční kritérium*“ z 15. července 2003 by mělo být vstoupení do tohoto mechanismu chápáno pouze jako předvstupní brána k zavedení jednotné měny EURO a ČR by měla v tomto systému setrvat pouze minimální vyžadované dvouleté období.

V oblasti vnitřní rovnováhy je důležitým úkolem revize veřejných financí, a to jak na straně výdajové tak na straně příjmové. Na straně výdajové je nutností systémová reforma důchodového zabezpečení a financování zdravotní péče spolu s úpravou soustavy státní sociální podpory a sociálních dávek. Snížení nemandatorních výdajů se jeví jako velmi snadné řešení, avšak není tomu tak. Omezení investic do výzkumu a vývoje, vzdělání či infrastruktury by vedlo ke snižování ekonomického růstu. Z tohoto důvodu se bude ČR snažit nahrazovat státní výdaje do těchto oblastí prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU. „Pro efektivní vynakládání veřejných prostředků a snazší výběr prioritních programů je však nutné pokročit v programování veřejných výdajů a zavádění výkonového a výsledkově orientovaného rozpočtování ve státní správě, s navazujícími kontrolními a hodnotícími mechanismy“ uvádí dále NPR.²⁸

Závěrečná zpráva „*Důchodová reforma možnosti a výhledy*“, jež si nechal zpracovat Úřad vlády ČR v červnu 2005 a z níž vychází také NPR konstatuje, že současný důchodový systém je dlouhodobě finančně neudržitelný, mikroekonomicky neefektivní a za současného nastavení parametrů bude v roce 2050 vykazovat deficit na úrovni 4 až 5 % HDP. V době stárnutí populace ČR se jako klíčové pro zabránění tohoto nepříznivého výhledu dle NPR jeví vymezení základních principů důchodové reformy. Mezi tyto principy patří především zvyšování statutární věkové hranice pro odchod do starobního důchodu (toto opatření by mělo vést ke zvýšení podílů této skupiny obyvatel na celkové

---

²⁷ ERMII vznikl 1. ledna 1999 jako nástupce Evropského mechanismu směnných kurzů. Země zapojené do ERMII musí kurzy svých měn udržovat v povoleném flukтуаčním pásmu $\pm 15\%$ od stanoveného středního kurzu (centrální parity) k EURU. Pro Dánsko je stanoveno užší flukтуаční pásmo $\pm 2,25\%$. Zároveň nesmí dojít k devalvaci centrální parity, revalvace centrální parity je přípustná. Alespoň dvouleté setrvání v ERMII za výše uvedených podmínek je jedním z konvergenčních kritérií, jejichž splnění je nutnou podmínkou pro přijetí země do eurozóny.

²⁸ Národní program reformy ČR 2005 - 2008, strana 11.

zaměstnanosti a snížit jejich neaktivitu), vícezdrojové financování starobního důchodu a posílení role zásluhovosti.

Financování zdravotní péče ze systému veřejného zdravotního pojištění již několik let kumuluje deficit a problémem je také prodlužování lhůt splatnosti úhrad nárokovaných smluvními poskytovateli zdravotní péče vůči zdravotním pojišťovnám. Zdravotní péče v ČR dosahuje relativně vysokého standardu, ale je téměř výlučně hrazena z veřejných zdrojů. Takto nastavený systém na principu „bezplatnosti“ vede ke zneužívání zdravotní péče a k její nadměrné spotřebě. Vláda přijala některá krátkodobá opatření, která však pouze přesunují problém do jiných složek veřejných rozpočtů. K zajištění dlouhodobě vyrovnaného financování zdravotní péče je nutno provést ucelenou reformu, která bude řešit nadměrnou poptávku i nabídku zdravotní péče a bude více zdůrazňovat prevenci zdraví.

Hlavními cíli makroekonomické části NPR tedy jsou:

- Dodržovat principy fiskálního cílení a posilovat střednědobé výdajové rámce státního rozpočtu a státních mimorozpočtových fondů.
- Restrukturalizovat výdajovou stránku veřejných rozpočtů.
- Pokračovat v restrukturalizaci daňového břemene.
- Předcházet vzniku nepříznivého zadlužování formou mimorozpočtových fiskálních rizik.
- Provést strategické rozhodnutí pro stabilizaci důchodového systému a systému financování zdravotní péče.
- Zvýšit míru participace práceschopného obyvatelstva.²⁹

3.6.2 Mikroekonomická část NPR ČR

PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ

MSP jsou obecně považovány za hnací sílu ekonomiky. Podpora MSP by proto měla být jednou z priorit každé vlády všech zemí. V roce 2005 existovalo v ČR 7 národních programů podpory MSP financovaných ze státního rozpočtu (vyčleněno 550 mil. Kč.) a 9 programů podpory spolufinancovaných ze strukturálních fondů v rámci Operačního programu průmyslu a podnikání (dále jen OPMP, ze státního rozpočtu spolufinancování

---

²⁹ Národní program reformy ČR 2005 - 2008, strana 13.

ve výši 25 % z nákladů projektu).³⁰ Cílem těchto programů podpory je zvýšit exportní výkonnost a konkurenceschopnost MSP a vytvářet předpoklady pro jejich dlouhodobé setrvání na zahraničních trzích.

Jak již bylo zmíněno v kapitolách 2.2.3 a 3.3 podniky v EU i ČR se při jejich zakládání dlouhodobě potýkají s časovou i administrativní náročností. NPR si z tohoto důvodu dává za cíl snížit do roku 2006 administrativní zátěž při zakládání podniků minimálně o 20 %, a to prostřednictvím změny příslušných právních předpisů. „Zahájení podnikání by mělo být co nejméně časově a finančně náročné. Stávající právní úprava zahájení podnikatelské činnosti vytváří bariéry vstupu do podnikání, proto je žádoucí její výrazné zjednodušení“ konstatuje dále NPR.³¹

Dalšími cíli v oblasti podnikatelského prostředí jsou:

- Provádět transparentní proces hodnocení dopadu nové legislativy.
- Posílit roli věřitelů během procesu úpadku.
- Zajistit efektivně fungující finanční trh.
- Modernizovat a zvýšit efektivitu daňové správy.³²

VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE

NPR si v rámci své mikroekonomické části výzkum, vývoj a inovace dává za cíl především meziročně zvyšovat veřejné výdaje na výzkum a vývoj, které dlouhodobě zaostávají za průměrem EU. Cílem je do roku 2010 dosáhnout veřejných výdajů na výzkum a vývoj 1 % HDP. Dalším cílem je změna struktury směřování veřejných výdajů na výzkum a vývoj, a to od institucionálního k účelovému financování. Do roku 2008 by měl podíl institucionálního financování z celkových výdajů pro výzkum a vývoj klesnout na úroveň 44 % ze stávajících 57 % (rok 2005).

V oblasti inovací je poté cílem především rozvoj inovační infrastruktury, prostřednictvím vytváření struktur, vazeb a mechanismů, které povedou ke zlepšení inovativního prostředí. Hlavní bodem v těchto snahách by mělo být vytváření tzv. klastrů, jejichž problematika je v ČR teprve v začátcích.³³ Zjednodušeně by mělo jít o identifikaci podnikatelských a

---

³⁰ V současné době OPMP nahrazen operační programem Podnikání a inovace, který pro programovací období 2007 - 2013 zahrnuje celkem 15 programů podpory.

³¹ Národní program reformy ČR 2005 - 2008, strana 15.

³² Národní program reformy ČR 2005 - 2008, strana 17.

³³ Klastry jsou sítě vzájemně propojených podniků, institucí produkujících znalosti, podpůrných institucí (např. centra pro transfer technologií, vědeckotechnické parky apod.) a zákazníků propojených do výrobního řetězce, který vytváří přidanou hodnotu.

inovativních možností v každém kraji a jejich pozdější využití k vytváření nových pracovních míst a zlepšování výkonnosti podniků, potažmo daných krajů.

V dalších kapitolách UDRŽITELNÉ VYUŽIVÁNÍ ZDROJŮ a MODERNIZACE A ROZVOJ DOPRAVNÍCH A ICT SÍTÍ konstatuje NPR nutnost provést neutrální ekologickou daňovou reformu, modernizovat a rozvíjet dopravní síť, zavádět inteligentní systémy pro řízení dopravy a dopravního provozu, zvýšit podíl železniční dopravy a podporovat rozvoj a efektivní využívání ICT.³⁴

3.6.3 Část zaměstnanost NPR ČR

Trh práce ČR byl v minulosti velice nepříznivě ovlivněn restrukturalizací, jež zapříčinila změny v počtu pracovních míst a nároků na kvalifikaci zaměstnanců. NPR si do roku 2008 klade za cíl dosažení následujících indikativních cílů: celková míra zaměstnanosti 66,4 %, míra zaměstnanosti žen 57,6 % a míra zaměstnanosti starších zaměstnanců (55 - 64 let) 47,5 %. Mezi klíčové problémy trhu práce v ČR patří především nízká regionální a profesní mobilita zaměstnanců a nerovnoměrná míra kvalifikace.

FLEXIBILITA TRHU PRÁCE

Zákoník práce v ČR umožňuje mnohé moderní alternativní formy pracovního poměru (částečný úvazek, volná pracovní doba, práce doma), které však nejsou natolik využívány, jako je tomu v ostatních rozvinutých zemích. Jednou z hlavních příčin jsou relativně nízké mzdy ve vztahu k životním nákladům, jež neumožňují využívání těchto alternativních pracovních poměrů. Dle NPR by měl být tento problém vyřešen přijetím nového zákoníku práce, který bude umožňovat rozšíření smluvní volnosti účastníků pracovněprávních poměrů – bude umožňovat větší množství odchylek pracovních smluv od zákoníku práce.

Problém nízké mobility zaměstnanců by měl být dle NPR vyřešen formou daňových úlev pro zaměstnavatele, kteří budou zaměstnávat dojíždějící zaměstnance a uvolněním regulovaného nájemného. Dalším cílem je dále rozvíjet spolupráci na národní a regionální úrovni s dalšími subjekty na trhu práce.

---

³⁴ ICT (z anglického Information and Communication Technologies) je označení pro informační a komunikační technologie.

ZAČLEŇOVÁNÍ NA TRHU PRÁCE

Problém začleňování na trh práce se v ČR týká především čtyř skupin občanů – mladiství uchazeči do 25 let věku a absolventi vysokých škol, ženy, osoby starší 50 let a cizinci. Problém nezaměstnanosti mladých na trhu práce by měl být dle NPR řešen pokračováním realizace programu První příležitosti, v jehož rámci nabízejí Úřady práce uchazečům do 25 let možnost zpracování individuálních akčních plánů. Dále by tento problém měl být řešen zapojováním této skupiny obyvatel do komunitární iniciativy rovných příležitostí Equal.

U žen je situace ještě komplikovanější, jelikož dle celostátního průměru dosahují ženy pouze 74 % výdělků mužů a jejich zaměstnávání je velmi komplikováno mateřskými povinnostmi. U absolventek zaměstnavatelé předpokládají brzký odchod na mateřskou dovolenou a po ukončení mateřské je zase pro ženu obtížné sloučit profesní a rodinnou roli. Dle NPR by v souvislosti s touto problematikou měly být prováděny širší kontroly diskriminace na základě pohlaví, mateřství či rodičovství a měl by být vypracován návrh, jak motivovat zaměstnavatele ke zřizování zařízení krátkodobé péče o děti v předškolním věku na pracovišti, případně k poskytování služby péče o děti v předškolním věku jinými subjekty za dostupných finančních podmínek.

U osob starších 50 let by dle NPR měla být prioritou snaha o tzv. aktivní stárnutí, při kterém by si senioři měli udržet alespoň částečnou ekonomickou aktivitu (i tento bod by měl být součástí již výše zmiňované důchodové reformy). „Do budoucna by měl být umožněn souběh částečného starobního důchodu paralelně s částečným pracovním úvazkem tak, aby tato možnost zaměstnání byla pro příjemce částečných starobních důchodů výhodná“, uvádí dále NPR.³⁵

Prioritou v oblasti zaměstnávání cizinců by měla být změna právní úpravy tak, aby ztráta zaměstnání pro cizince automaticky neznamenal ukončení povolení k pobytu. Do roku 2008 by měl být dále dotvořen celorepublikový veřejný informační systém propojující informace o nabídce zahraničních odborníků a poptávce českých zaměstnavatelů.

---

³⁵ Národní program reformy ČR 2005 - 2008, strana 32.

VZDĚLÁVÁNÍ

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.3 dospělá populace v ČR je charakteristická vysokým podílem osob se středním vzděláním s maturitní zkouškou a středním vzděláním s výučním listem. Naopak se však vyznačuje nízkým podílem osob s vyšším a vysokoškolským vzděláním. Hlavním cílem v rámci NPR je tedy zlepšit přístup k tomuto vzdělání, a to především restrukturalizací studijních programů, díky nimž by mělo být potencionálním studentům k dispozici větší množství kratších a praktičtějších forem terciárního vzdělání.

Dalšími cíli v oblasti školství jsou především:

- Realizace kurikulární reformy (reforma obsahu školního vzdělání).
- Podpora spolupráce zaměstnavatelů, zaměstnanců a vzdělávacích a odborně profesních institucí.
- Zlepšení propojení systému počátečního a dalšího vzdělání.
- Podpora propustnosti mezi jednotlivými stupni terciárního vzdělávání.³⁶

---

³⁶ Národní program reforem ČR 2005 - 2008, strana 37.

4 Hodnocení realizace Lisabonské strategie v podmínkách ČR

V předchozí kapitole se autor z hlediska míry konkurenceschopnosti zabýval především sumarizací postavení jednotlivých států, jež jsou zapojeny do měření výše zmíněných organizací. Tato měření, i když byla zajisté ovlivněna přijetím Lisabonské strategie, která je hlavním předmětem této práce, byla abstrahována od hodnocení plnění jednotlivých cílů vytyčených původní Lisabonskou strategií a její pozdější revizí. V této kapitole bude opět nahlíženo na pojem konkurenceschopnost ze dvou rovin. První rovinou bude celkové hodnocení plnění cílů Lisabonské strategie z nadnárodního pohledu EU, a jelikož se agenda Lisabonské strategie v průběhu její existence do značné míry přesunula do pravomocí členských států, je také nutné v druhé části provést hodnocení národních cílů v návaznosti na ty komunitární, tak jak byly vytyčeny v NPR ČR 2005 - 2008. V závěru kapitoly bude poté stručně nastíněn směr Lisabonské strategie v ČR do budoucna, její nové cíle a výzvy, kterých by chtěla ČR v rámci tohoto dokumentu dosáhnout.

4.1 Hodnocení realizace Lisabonské strategie na úrovni EU

Za účelem hodnocení plnění cílů vytyčených v rámci Lisabonské strategie si nechává EK od roku 2002 ve dvouletých periodách zpracovávat od WEF dokument zvaný *The Lisbon review*. V současné době je jeho nejnovějším vydání publikace *The Lisbon review 2008*. Pro zpracování tohoto dokumentu se využívají stejné metodiky, jako je tomu u GCR. V rámci tzv. *Lisbon review indexu* jsou sledovány jak celková skóre daných ekonomik, tak hodnocení osmi klíčových oblastí: informační společnost; inovace, výzkum a vývoj; liberalizace; síťová odvětví; finanční služby; podnikové prostředí; sociální koheze a udržitelný rozvoj. Tyto oblasti jsou obsahově slučitelné s oblastmi jednotlivých pilířů původní Lisabonské strategie, jež jsou popsány v kapitole 2.2.³⁷ Šetření v současnosti pokrývá všechny členské státy EU, kandidátské a potenciálně kandidátské země, USA a 5 asijských ekonomik.³⁸ V rámci Lisbon review jsou dle celkových výsledků a vytyčených oblastí jednotlivé výše uvedené ekonomiky srovnávány jako samostatné subjekty a také jako subjekty spadající do určitého „regionu“ či mezinárodní organizace (porovnávání EU-27, USA a asijských ekonomik).

³⁷ Z původních 9 oblastí nezahrnuje pouze „Koordinaci makroekonomických politik“ a „Aktivní politiku zaměstnanosti“.

³⁸ Za kandidátské země jsou považovány: Chorvatsko, Makedonie a Turecko. Mezi potencionální kandidáty se řadí: Albánie, Bosna a Hercegovina, Montenegro a Srbsko. Asijskými státy, které jsou v rámci Lisbon review sledovány jsou Japonsko, Hong Kong, Singapur, Korea a Taiwan. Zdroj: The Lisbon review 2008.

4.1.1 Komparace splněných cílů EU-27 a ČR vůči USA

Jak již bylo poznamenáno v předešlém textu, dle Lisbon review je možné jednotlivé ekonomiky hodnotit různými způsoby. Lisabonská strategie byla v roce 2000 přijímána za účelem zvýšení ekonomické výkonnosti EU a vyrovnání se USA. Z tohoto důvodu je komparace EU a ČR, jako její členské země vůči USA více než na místě.

V rámci hodnocení Lisbon review indexu nezaznamenala EU jako celek od přijetí Lisabonské strategie žádného posunu vůči USA. Naopak od roku 2002, kdy byly údaje o Lisbon review indexu zveřejněny poprvé, se rozdíl mezi indexy EU a USA stále prohlubují (v roce 2002 rozdíl 0,52 bodů, roce 2008 již 0,71 bodů). Navyšování tohoto rozdílu navíc nebylo do velké míry zapříčiněno postupným rozšiřováním EU, jelikož trend záporné bilance je zaznamenáván dlouhodobě (již mezi léty 2002 a 2004). ČR je v rámci tohoto srovnání od roku 2006, kdy do něj byla zařazena poprvé, s neměnnou celkovou hodnotou 4,53 bodů pod průměrem EU, jehož hodnota v roce 2008 činila 4,73 bodů.³⁹ Nejlepších výsledků ČR dosáhla v oblasti sociální koheze a udržitelného rozvoje, naopak nejhorší výsledky byly zaznamenány v oblasti finančních služeb a podpory podnikání (ČR se dlouhodobě nedaří zvrátit, viz kapitola 3.4., v této oblasti je ČR stále jednou z nejhůře hodnocených zemí v EU).⁴⁰ Celkový sumář výsledků jednotlivých zemí dle Lisbon review indexu za rok 2008 viz příloha č. 9.

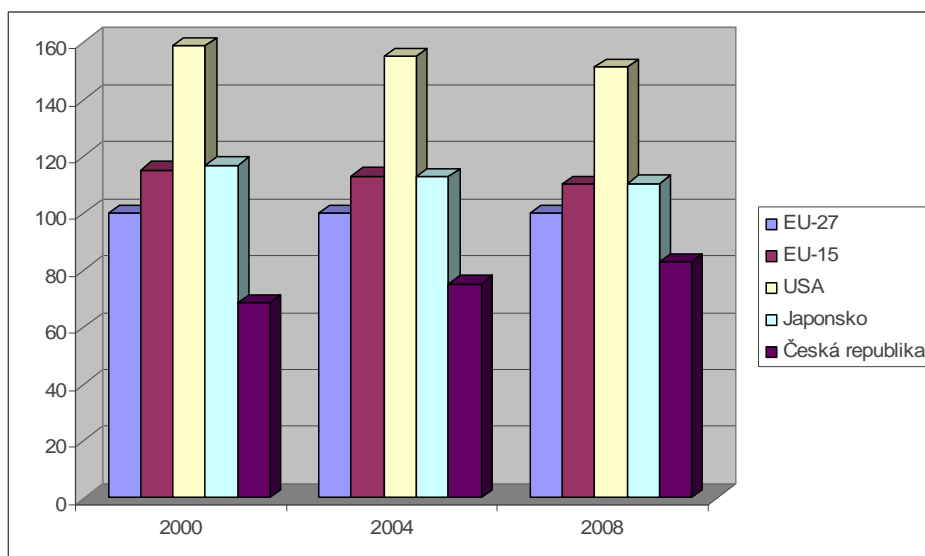
Z hlediska samotných strukturálních ukazatelů se již přijetí Lisabonské strategie nejeví natolik zbytečné, i když zlepšení není tak výrazné, jak se zprvu očekávalo. EU se za 8 let od přijetí Lisabonské strategie podařilo snížit rozdíl HDP na 1 obyvatele měřeným PPS o pouhých 7,5 p.b. Při současném tempu by vyrovnání EU-27 vůči USA, které v roce 2008 dosahovaly úrovně 151,4 % trvalo cca 46 let, což je doba neúnosně dlouhá. ČR v rámci tohoto ukazatele výrazně posílila (v roce 2000 to bylo 68,5 % a v roce 2008 už 83 % vůči EU-27), avšak na jejím průměrném postavení v rámci tohoto ukazatele to stále nic nezměnilo (celkové 13. místo v rámci EU-27). Grafické znázornění postavení EU-27 a ČR vůči USA v letech 2000 - 2008, doplněné o hodnoty Japonska a EU-15 viz graf 4.1.⁴¹ Tabulka s přesnými hodnotami viz příloha č. 10.

³⁹ V rámci celkového hodnocení i hodnocení jednotlivých oblastí je nejlepším výsledkem 7 bodů.

⁴⁰ The Lisbon review 2002 - 2003, 2004, 2006 a 2008.

⁴¹ Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1133,47800773,1133_47802588&_dad=portal&_schema=PORTAL, 2009.

Graf 4.1: HDP na 1 obyvatele měřený standardem kupní síly, 2000 - 2008
(EU-27 = 100 %)

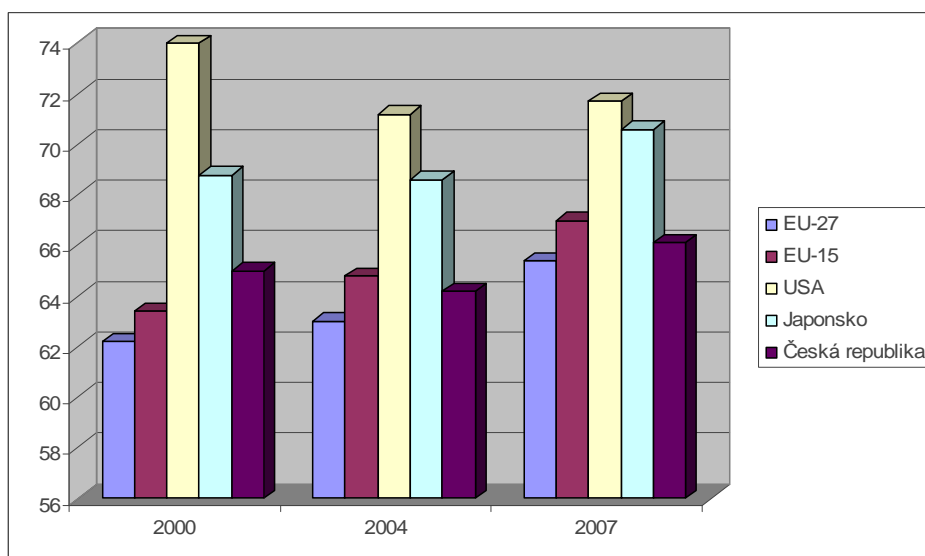

Zdroj: EUROSTAT, 2009; vlastní úprava

V oblasti zaměstnanosti dosavadní vývoj nenaznačuje, že by v roce 2010 měl být splněn cíl celkové zaměstnanosti 70 %. Státy původní EU-15 se tomuto cíli výrazně přibližují (v roce 2007 celková zaměstnanost EU-15 67 %), avšak jsou stále „bržděny“ novými členskými státy (v roce 2007 byla v EU-27 celková zaměstnanost 65,4 %). Ani ČR, i když se pohybuje na hranici průměru EU-15 a tedy nad průměrem EU-27 (v roce 2007 celková zaměstnanost 66,1 %) cíl celkové zaměstnanosti 70 % zřejmě nesplní. Tento dobrý výsledek ČR vykazuje již od roku 2000, a proto lze konstatovat, že Lisabonská strategie, i když k tomuto pozitivnímu vývoji přispěla, nebyla jeho hlavní příčinou.⁴² Výše popsany vývoj je znázorněn v následujícím grafu 4.2. a přesné hodnoty zachyceny v příloze č. 11.

⁴² Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1133,47800773,1133_47802588&_dad=portal&_schema=PORTAL, 2009.

Graf 4.2: Zaměstnanost ve věku od 15 do 64 let, 2000 – 2007 (v %)

Zdroj: EUROSTAT, 2009; vlastní úprava

4.2 Hodnocení realizace Lisabonské strategie na úrovni ČR

V roce 2005 přijala ČR NPR, kterým na sebe převzala zodpovědnost za plnění zrevidované Lisabonské strategie. Tento dokument přijatý pro budoucí tříleté období 2005 - 2008 deklaroval národní priority a reformní opatření ČR v oblastech makroekonomické, mikroekonomické a oblasti zaměstnanosti, blíže kapitola 3.6. Při výběru priorit byl kladen důraz na jejich realizovatelnost v daném období, na schválené výdajové rámce rozpočtu ČR a na jejich vyhodnotitelnost. V dalším textu se bude autor zabývat, v jaké míře se podařilo naplnit vytyčené cíle, dle jednotlivých oblastí, tak jak byly popsány v NPR ČR 2005 - 2008.

4.2.1 Naplnění cílů makroekonomické části NPR ČR

CÍL: RESTRUKTURALIZACE VÝDAJOVÉ STRANY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ

VÝSLEDEK: Nesplněno

Na přelomu let 2005 a 2006 byla přijata celá řada zákonů, jež měla snížit položku mandatorních výdajů, které představují největší výdajovou část státního rozpočtu (v roce 2005 tvořily 77,6 % výdajů státního rozpočtu). Vytyčením a realizací tohoto cíle chtěla vláda ČR získat více financí pro programy s pozitivními růstovými efekty (infrastruktura, vzdělání, výzkum, vývoj a inovace) a zajistit dostatečné zdroje pro spolufinancování projektů podporovaných z fondů EU. Avšak opatření, která byla přijata v návaznosti na dřívější kroky v této oblasti nebyla úspěšná, jelikož dále zatěžovala státní rozpočet

sociálně mandatorními výdaji.⁴³ Mezi tato opatření patří např. změny v dávkách státní sociální podpory či zavedení pomoci v hmotné nouzi a zrušení některých dávek sociální péče.⁴⁴ Ostatní opatření včetně jejich vlivu na příjmy, mandatorní výdaje a saldo státního rozpočtu viz příloha č. 12.

CÍL: PROVÉST STRATEGICKÁ ROZHODNUTÍ PRO STABILIZACI DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU A SYSTÉMU FINANCOVÁNÍ ZDRAVOTNÍ PÉČE

VÝSLEDEK: Částečně splněno

V roce 2004 byla ustavena tzv. „Bezděková komise“ expertů, jež měla připravit podklady pro rozhodnutí o podobě důchodové reformy. Výsledky analýzy této skupiny, z nichž vycházel také NPR ČR 2005 - 2008 poukazovaly na dlouhodobě finančně neudržitelný a mikroekonomicky neefektivní důchodový systém. Cílem NPR ČR 2005 - 2008 bylo provést strategická rozhodnutí pro stabilizaci důchodového systému a systému financování zdravotní péče. V roce 2008, po 3 letech od přijetí NPR, byla schválena a od 1. ledna 2009 vstoupila v platnost I. fáze důchodové reformy, jež mění parametry důchodového systému. Konečnou věkovou hranicí pro odchod do důchodu bude u mužů a žen bez dětí nebo s jedním dítětem 65 let; ženy s více dětmi budou pracovat do 62 až 64 let. Každoročně se bude zvyšovat také nutná doba pojištění pro nárok na starobní důchod z 25 až na 35 let. Od okamžiku začátku platnosti zákona se naopak do důchodu již nezapočítává doba studia. V rámci II. etapy by dále mělo dojít k řešení otázek týkajících se problematiky financování základního důchodového pojištění a přijetí opatření v oblasti penzijního připojištění a životního pojištění. V rámci III. etapy by měl být případně zaveden další dobrovolný spořicí pilíř důchodového systému, založený na možnosti částečně se vyvázat ze základního důchodového pojištění. Na základě těchto opatření by se původně odhadovaný podíl důchodových výdajů 11,7 % HDP v roce 2050 neměl dostat přes hranici 10,5 % HDP.⁴⁵

---

⁴³ Mezi původní opatření patřilo především upravení nároku na sociální dávky, který byl podmíněn povinností přijmout osm hodin veřejně prospěšných prací či omezení nemocenských dávek.

⁴⁴ Změny v dávkách státní sociální podpory zahrnují zvýšení rodičovského příspěvku a porodného, příspěvku na bydlení, odměny pěstouna a zavedení nové dávky na školní pomůcky pro děti nastupující do 1. třídy základních škol. Dopad tohoto zvýšení činí 19,5 mld. Kč na rok 2007, z čehož se 15,2 mld. Kč týká zvýšení rodičovského příspěvku. V roce 2008 se čeká dopad nárůstu výdajů ve výši 23,4 mld. Kč a v roce 2009 ve výši 26,2 mld. Kč.

Zavádí se nový systém dávek pomoci v hmotné nouzi, který nahrazuje zrušené dávky sociální potřeby. Dávky sociální péče, jejichž nárok je podmíněn zdravotním postižením osob zůstává zachován. Tato legislativní změna by se měla ve státním rozpočtu projevit v roce 2007 jako mírně pozitivní (snížení výdajů o 0,1 mld. Kč), v dalších letech však jako negativní (2008 zvýšení výdajů o 1,7 mld. Kč, 2009 o 3,4 mld. Kč). Dostupné z http://mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/konvergen_programy_31239.html, 2009.

⁴⁵ Dostupné z <http://www.mpsv.cz/>, 2009.

4.2.2 Naplnění cílů mikroekonomické části NPR ČR

Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2007, viz kapitola 3.4, a měření organizací, zabývajících se touto problematikou odhalili nejslabší stránku české ekonomiky – obtížnost zakládání nových podniků a vstupu do podnikání. Z tohoto důvodu se přijetí opatření ke zlepšení tohoto stavu stalo prioritními cíli mikroekonomické části NPR ČR.

CÍL: SNÍŽIT ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽ PODNIKATELŮ MINIMÁLNĚ O 20%

VÝSLEDEK: Cíl přesunut do 30. dubna 2010

V únoru roku 2006 byla zpracována Analýza administrativní zátěže podnikatelů, z jejichž výsledků vyplývá, že celková roční administrativní zátěž kladená na podnikatele v ČR činí 86 mld. Kč. Přes 80 % této zátěže vytváří právní předpisy Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zemědělství, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva financí a Ministerstva životního prostředí. Tento problém by měl být vyřešen postupným předkládáním návrhů změn daných právních předpisů takovým způsobem, aby do 30. dubna 2010 došlo k avizovanému snížení administrativní zátěže podnikatelů minimálně o 20 %.⁴⁶

CÍL: ZJEDNODUŠIT ADMINISTRATIVNÍ POSTUPY PRO ZAKLÁDÁNÍ A ROZVOJ FIREM

VÝSLEDEK: Splněno

Od 1. srpna 2006 přispělo ke zjednodušení administrativní zátěže spojené se zahájením a průběhem podnikání zřízení tzv. Centrálních registračních míst (dále jen CRM). „Zřízení CRM umožňuje podnikatelům vyřídit všechny formality spojené se zahájením podnikání, případně změnami v jeho průběhu, z jednoho místa. Podnikatelé využijí CRM, kromě ohlášení živnosti, rovněž k podání přihlášky k daňové registraci, důchodovému pojištění a nemocenskému pojištění, oznámení zahájení samostatné výdělečné činnosti, vzniku volného pracovního místa a podání oznámení podle zákona o veřejném zdravotním pojištění.“⁴⁷ V rámci CMR se také budou shromažďovat a ukládat jednotlivá data o podnikatelích, která následně budou moci být použita pro potřeby jiných úřadů. Podnikatel o sobě nebude muset podávat dvakrát tu samou informaci.

---

⁴⁶ Zpráva o plnění Národního lisabonského programu 2005 - 2008.

⁴⁷ Zpráva o plnění Národního lisabonského programu 2005 - 2008, strana 19.

CÍL: ZVYŠOVAT MEZIROČNĚ VEŘEJNÉ VÝDAJE NA VÝZKUM A VÝVOJ

VÝSLEDEK: Splněno

ČR každoročně zvyšuje podíl výdajů na vědu a výzkum na celkovém HDP. Od roku 2005 do roku 2008, došlo k navýšení těchto výdajů z 16 457,9 mil. Kč, tj. 0,55 % HDP na 21 996,2 mil. Kč ročně a hodnoty navržené pro rok 2009 uvádějí částku 24 195,8 mil. Kč, tj. 0,60 % HDP. Teoreticky jde o nárůst (2005/2009) o 0,05 % p.b., avšak fakticky se jedná o navýšení přesahující 7 miliard Kč.⁴⁸

CÍL: ZMĚNIT STRUKTURU SMĚŘOVÁNÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ NA VÝZKUM A VÝVOJ

VÝSLEDEK: Splněno

Struktura směřování veřejných výdajů se pomalu mění. V roce 2005 byl podíl institucionální podpory k účelové 56,9 % : 43,1 %, v roce 2006 to bylo 52,6 % : 47,4 %.

CÍL: PROVÉST FISKÁLNĚ NEUTRÁLNÍ EKOLOGICKOU DAŇOVOU REFORMU

VÝSLEDEK: Částečně splněno

Jelikož se ČR přidává k celosvětovému snažení o zlepšení životního prostředí, vytyčila si také jako jeden z cílů NPR provedení ekologické daňové reformy. V rámci této reformy chce ČR koordinovat činnost ekonomických subjektů, jež povede ke zhoršování životního prostředí a zdraví obyvatel. I. etapa této reformy proběhla v roce 2007 a s účinností od 1. ledna 2008 byly zavedeny tyto nové daně - daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv a daň z elektřiny.⁴⁹ Tyto daně, jež byly přijaty na základě implementace směrnice 2003/96/ES, o zdanění energetických produktů a elektřiny, doplnily již existující spotřební daň z minerálních olejů. Předmětem zdanění jsou tedy statky a služby, jejichž výroba a spotřeba vede k prokazatelnému negativnímu dopadu na životní prostředí a lidské zdraví.

Ekologická daňová reforma by neměla vést ke zvýšení celkové daňové zátěže. Dodatečné výnosy ze zdanění zavedeného v rámci ekologické daňové reformy mají být provázeny adekvátním poklesem jiných daní nebo zvýšením výdajů státního rozpočtu (tzv. fiskální neutralita).⁵⁰

---

⁴⁸ Dostupné z <http://www.czso.cz>, 2009.

⁴⁹ Dle zákona 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, v němž jsou nové daně upraveny, činí základní sazba: daň ze zemního plynu 264,8 Kč/MWh, daň z elektřiny 28,3 Kč/MWh a daň z pevných paliv 8,5 Kč/GJ spáleného tepla.

⁵⁰ Dostupné z <http://www.mzp.cz/>, 2009.

CÍL: ZAVÁDĚT INTELIGENTNÍ SYSTÉMY PRO ŘÍZENÍ DOPRAVY A DOPRAVNÍHO PROVOZU

VÝSLEDEK: Splněno

V rámci tohoto cíle ČR realizovala od roku 2005 celou řadu projektů. V rámci projektu *Jednotného systému dopravních informací*, jež by měl přispět k lepší informovanosti o stavu pozemních komunikací, zahájilo koncem roku 2005 svou činnost Národní dopravní informační centrum v Ostravě. V tomto roce byly také zprovozněny systémy Zimní zpravodajské služby, Silniční monitorovací a informační systém a Systém informací o uzavírkách a omezeních na dálnicích, rychlostních silnicích a silnicích I. třídy. V rámci tohoto cíle byla také, především na dálnicích nainstalována celá řada monitorovacích a informačních systémů, ať už pro účely správy dálnic nebo veřejnosti.

V rámci cíle „zvýšení podílu železniční dopravy na přepravním trhu a rozvoj kombinované dopravy“ byly přijaty koncepce a programy podpory pro léta 2005 - 2010, které vyčleňují pro tyto účely ze státního rozpočtu částku 1,660 miliard Kč, avšak k samotnému čerpání ze státního rozpočtu či strukturálních fondů EU doposud nedošlo.

4.2.3 Naplnění cílů části zaměstnanost NPR ČR

CÍL: ROZŠÍŘIT SMLUVNÍ VOLNOST V PRACOVNĚ PRÁVNÍCH VZTAZÍCH

VÝSLEDEK: Splněno

S platností od 1. ledna 2007 začal v ČR platit nový zákoník práce. Tato právní norma, která nahradila původní zákoník z roku 1966 představuje komplexní úpravu pracovněprávních předpisů a umožňuje větší liberalizaci v pracovněprávních vztazích. Původní princip pracovněprávních vztahů „co není dovoleno, je zakázáno“, byl nahrazen jeho opakem „co není zakázáno, je povoleno“. Na základě tohoto principu by se měla zvýšit flexibilita obsahu pracovních smluv, v nichž bude možné kromě základních náležitostí (den nástupu, druh a místo výkonu práce) sjednat i další pracovní podmínky, které budou vyhovovat zaměstnanci i zaměstnavateli. Nově zákon zavádí možnost tzv. homeworkingu, teleworkingu a také institut konta pracovní doby, jež umožňuje firmám pružně reagovat na měnící se potřebu práce v závislosti na odbytu jejich produkce. Zaměstnavatelé tak budou mít možnost upravit stanovenou týdenní pracovní dobu svých zaměstnanců a zároveň jim vyplácet stálou mzdu.

CÍL: ZVÝŠIT ÚZEMNÍ MOBILITU ZAMĚSTNANCŮ

VÝSLEDEK: **Splněno**

Ke stimulaci větší mobility za prací obyvatel ČR přispěla především novela zákona o daních z příjmu provedená zákonem č. 545/2005 Sb., v jejímž rámci došlo mimo jiné také k zavedení daňové uznatelnosti nákladů na dopravu zaměstnanců do zaměstnání s platností od 1. ledna 2006. Druhým významným krokem v této oblasti bylo přijetí zákonů k deregulaci nájemného, jež vstoupily v platnost 31. března 2006. Postupné zrušení regulace nájemného bude do budoucna umožňovat rozvoj trhu s bydlením, vytvoří předpoklady k další výstavbě bytů a tím i zvýší možnost mobility zaměstnanců. Výraznou měrou ke zlepšení stávající situace přispěly také programy podpory nových pracovních míst, v jejichž rámci byl v roce 2005 finančně podpořen vznik 3 115 nových pracovních míst. Největší vliv měla tato opatření v krajích, které se dlouhodobě potýkají se strukturální nezaměstnaností. V Moravskoslezském kraji se podařilo v letech 2004 - 2007 snížit celkovou nezaměstnanost ze 14,5 % na 8,5 %. Podobného výsledku se poté podařilo za stejné časové období dosáhnout v Ústeckém kraji, kde míra nezaměstnanosti klesla z 14,5 % na 9,9 %. I přes tyto úspěchy, zůstávají tyto kraje stále místem s nejtěžším přístupem k práci.⁵¹

CÍL: SNÍŽIT NEZAMĚSTNANOST MLADÝCH DO 25 LET

VÝSLEDEK: **Splněno**

Celková nezaměstnanost obyvatel ČR ve věku od 20 do 24 byla v roce 2007 nejnižší od roku 1997. Od roku 2005, kdy byla nezaměstnanost této věkové skupiny na úrovni 15,8 %, se podařilo do roku 2007 snížit počet nezaměstnaných v tomto věku o 7 p.b. (8,8 %). Během těchto dvou let byl především snížen celkový počet registrovaných uchazečů na úřadech práce z řad absolventů škol, a to z 42 287 v roce 2005 na 24 571 v roce 2007.⁵² Ke zvýšení zaměstnanosti osob do 25 let věku výrazně přispěl již výše zmiňovaný (kapitola 3.6.3) program První příležitosti, v jehož rámci úřady práce v roce 2005 zpracovaly s uchazeči 19 477 individuálních akčních plánů. Z tohoto počtu 47,3 % registrovaných, ukončilo do 6 měsíců evidenci na úřadu práce a 37,1 % bylo zaměstnáno.⁵³

---

⁵¹ Dostupné z <http://www.czso.cz/>, 2009.

⁵² Dostupné z <http://www.czso.cz/> a <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs/polo>, 2009.

⁵³ Zpráva o plnění Národního lisabonského programu 2005 - 2008.

CÍL: ROZŠÍŘIT PŘÍSTUP K VYŠŠÍMU ODBORNÉMU VZDĚLÁNÍ A VYSOKOŠKOLSKÉMU VZDĚLÁNÍ

VÝSLEDEK: **Splněno**

ČR dlouhodobě reaguje na světový trend zvyšování absolventů terciárního vzdělávání. I když se od roku 2000 do roku 2005 podařilo zvýšit počet studentů vysokých škol o cca 100 000, v porovnání s vyspělými zeměmi má ČR jeden z nejhorších poměrů absolventů vysokých škol vůči celkové populaci. V akademickém roce 2005/2006 existovalo v ČR 64 veřejných a soukromých vysokých škol, na kterých studovalo 296 377 studentů. V rámci NPR byl deklarován cíl zvýšit tyto počty, a to především zřizováním nových vysokých škol a fakult, akreditací dalších studijních programů a oborů, rozdělených na bakalářské a navazující magisterské programy. V současné době realizuje studijní programy v ČR 73 soukromých, veřejných a státních vysokých školy (45, 26, 2) a 177 vyšších odborných škol, na kterých dohromady studuje 373 444 studentů (303 731, 40 939, 28 744).⁵⁴ Vysoké školy již v současnosti nenabízejí tradiční nestrukturované magisterské studijní programy, s výjimkou studijních programů, u kterých to je vyžadováno podmínkami a pravidly pro výkon profesí (lékařství, právo, teologie, farmacie).

Od října 2005 došlo kupříkladu ke zřízení těchto vysokých škol či studijních programů:

- Zřízení Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích.
- Zřízení Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice, Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Filozofické fakulty a Fakulty výrobních technologií a managementu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.
- Rozšíření studijních programů VOŠ v Uherském Hradišti pod supervizí VŠB-TU Ostrava, Fakulty ekonomické.

---

⁵⁴ Dostupné z <http://www.czso.cz/>, rok 2009.

4.3 Celkové hodnocení Lisabonské strategie a výhled do budoucna

Dne 11. prosince 2007 EK uveřejnila tradiční „Výroční zprávu“, v rámci které je hodnocen dosažený pokrok při implementaci strukturálních reforem v Evropě, včetně hodnocení realizace jednotlivých NPR členských zemí. Výroční zpráva je součástí komplexního „lisabonského balíčku“, jež obsahuje aktualizovaný návrh „integrovaných hlavních směrů pro růst a zaměstnanost“ a také nový lisabonský program EU. V rámci této zprávy EK zveřejnila hlavní úspěchy dosažené v rámci EU v průběhu období 2005 - 2007:

- Bylo vytvořeno téměř 6,5 milionů nových pracovních míst a současně se předpokládá, že do roku 2009 bude vytvořeno dalších 5 milionů pracovních míst.
- Došlo k výraznému snížení rozpočtových schodků z úrovně 2,5 % HDP na 1,1 % (předpoklad 2007) a současně se snížil z hodnoty 62,7 % veřejný dluh na úroveň téměř 60 %.⁵⁵

Výroční zpráva také identifikuje oblasti, na které se bude muset EU do budoucna zaměřit:

- V oblasti výzkumu a vývoje stále nedochází k dostatečným investicím a tendence tohoto odvětví neodpovídají hospodářskému růstu. Stále také přetrvávají rozdíly mezi členskými státy.
- Stále není plně využit potenciál v oblastech zlepšování podnikatelského prostředí a snižování administrativní zátěže (případ ČR).
- Nízká pracovní mobilita, kdy pouze 2 % občanů žijí a pracují v jiném členském státě.⁵⁶

Mezi silné stránky realizace NPR ČR 2005 - 2008 dle Výroční zprávy patří především celková strategie pro zlepšení regulatorního rámce pro podniky a zvýšení účasti na vysokoškolském vzdělávání. Naopak oblastmi se zvýšenou pozorností by se pro ČR měly stát snahy o dlouhodobou udržitelnost veřejných financí v souvislosti se stárnutím obyvatelstva a splnění závazků v oblasti veřejných výdajů na výzkum a vývoj a zvýšení jejich efektivnosti. Na základě těchto doporučení byl již zpracován a v říjnu roku 2008 publikován Národní program reforem ČR pro období 2008 – 2010, v jehož rámci bude ČR vyvíjet snahy k naplnění těchto doporučení a realizovat reformy, které se nepodařilo

---

⁵⁵ Dostupné z <http://www.vlada.cz/>, 2009.

⁵⁶ Dostupné z <http://www.vlada.cz/>, 2009.

provést v minulém programovacím období s cílem dosáhnout vyššího hospodářského růstu a zaměstnanosti.

4.3.1 Národní lisabonský program reforem 2008 - 2010

Dne 20. října 2008 byl Vládou ČR schválen a EK odeslán v pořadí již druhý NPR ČR, za jehož zpracování byl po sestavení nové vlády zodpovědný místopředseda vlády pro evropské záležitosti. Cíle a priority zůstávají u tohoto NPR stejné jako u minulého - jsou jimi již zmíněný vyšší hospodářský růst a zaměstnanost. Nástroje jsou opět také rozděleny stejně, a to do třech oblastí: makroekonomické, mikroekonomické a oblasti zaměstnanosti. Hlavní priority pro období 2008 - 2010 zůstaly v oblasti makroekonomické stejné jako tomu bylo v předchozím programovacím období. Prioritami zůstávají: fiskální reforma, a to především v oblasti dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, snížení stále vysokých mandatorních výdajů a problém stárnutí populace. V oblasti mikroekonomické prioritami nadále zůstávají: zvyšování výdajů do vědy a výzkumu, a to především ze strany soukromého sektoru a zlepšování přístupu k MSP. Nově také NPR v této oblasti navazuje na problematiku přeshraniční spolupráce. Prioritou v oblasti zaměstnanosti je poté především pokračování v sociální a důchodové reformě a taktéž v reformě trhu práce. Do roku 2010 budou reformní opatření směřovat ke splnění těchto cílů – 70 % celkové zaměstnanosti, 60 % zaměstnanosti žen a 50 % zaměstnanosti občanů věkové skupiny 55 – 65 let.⁵⁷ I když se zprvu může zdát, že je tento dokument spíše pokračováním původního NPR, není tomu zcela tak. Národní program reforem 2008 – 2010 sice plynule navazuje na program předchozí, ale také reaguje na aktuální ekonomickou situaci v Evropě i ČR. Do budoucna tento dokument představuje především snahu ČR o plnění lisabonských cílů.

---

⁵⁷ Národní program reforem 2008 - 2010.

5 Závěr

V rámci této bakalářské práce se autor zabýval otázkou, do jaké míry se změnila konkurenceschopnost EU a především pak ČR, jakožto jejího členského státu v návaznosti na přijetí Lisabonské strategie.

Před přijetím Lisabonské strategie se EU, potažmo ČR ve srovnání s USA a Japonskem potýkaly se strukturálními problémy, a to především v podobě zaostávání míry ekonomického růstu a zaměstnanosti. Idea Lisabonské strategie v té době přicházela jako možnost vyrovnat se těmto státům a stát se rovnocennými mezinárodními partnery. Jak však autor v rámci této bakalářské práce zjistil, nebyla myšlenka sjednocení politik jednotlivých členských států úplně nová a Lisabonská strategie v tomto ohledu byla spíše myšlenkou sjednocování dosavadních snah v jednotlivých oblastech do jediného dokumentu. Z dostupnosti zdrojů a jejich struktury lze usoudit, že tento proces sjednocování byl jistě velmi zdoluhavý a komplikovaný, a že vzniklá Lisabonská strategie musela být pro běžného občana téměř nedostupná a velice nepřehledná. Velké množství cílů, nakonec vedlo k celkové nepřehlednosti v této agendě a její brzké revizi.

V oblasti měření konkurenceschopnosti si ČR, jako jeden z bývalých států tzv. východního bloku, nevedla špatně. Na národní úrovni byly v rámci Ročenky jasně definovány silné a slabé stránky české ekonomiky a ani na nadnárodní úrovni nebyla ČR v rámci jednotlivých mezinárodních srovnání hodnocena veskrze negativně. Zaostávání za původními státy EU se jeví z historického hlediska jako celkem logické a v porovnání s novými členskými státy byla ČR, až na výjimky, na předních pozicích. Tyto teze vychází ze závěrů ročenek různých organizací, jež se této problematice věnují a které je možné dlouhodobě sledovat a porovnávat prostřednictvím jejich elektronických publikací.

V rámci celkového hodnocení se EU stále nedaří přiblížit se výraznějším způsobem USA a také ČR se v rámci EU nepodařilo zaznamenat výraznějšího vzestupu. I když v oblastech jednotlivých ukazatelů, ať už strukturálních anebo měřících naplňování lisabonských cílů dochází k výrazným posunům, stále tyto nárůsty nejsou dostačující k tomu, aby vyrovnaly současný posun svých konkurentů a ještě doháněly ztráty z let minulých. I když se v současné době nedá mluvit o výrazném zvýšení konkurenceschopnosti EU jako celku, je zajisté jen otázkou času, kdy se začnou jednotlivá opatření přijatá na národních úrovních projevovat na úrovni nadnárodní.

Jak již bylo řečeno, Lisabonská strategie za dobu svého trvání prošla výraznou revizí, která od základu změnila nahlížení na tuto strategii. Z dokumentu čistě nadnárodního se stal dokument, do něhož do značné míry promlouvaly vlády jednotlivých členských států a samotná Lisabonská strategie se stala spíše vodítkem ke zpracování těchto národních programů.

V Národním programu reforem ČR byla vymezena celá řada cílů, jež byly rozděleny do tří oblastí. I dle těchto oblastí by se také plnění tohoto programu reforem dalo hodnotit. V makroekonomické oblasti ČR nezaznamenala tolik úspěchů, jelikož se nepovedlo provést reformu veřejných rozpočtů a až po třech letech, defacto již v době platnosti národního programu nového se povedlo uvést do praxe I. etapu důchodové reformy. Za relativně větší úspěchy lze poté označit hodnocení oblasti mikroekonomické a oblasti zaměstnanosti. V těchto oblastech se již povedlo v rámci daného programovacího období provést určité změny, jenomže ty nejvíce zásadní byly buď přesunuty do dalšího programovacího období anebo byly splněny částečně. Kladně lze samozřejmě hodnotit navýšení výdajů na vědu a výzkum, kde nárůst výdajů ze státního rozpočtu byl během čtyř let 7 miliard Kč, avšak i přes tyto investice zůstává ČR v oblasti investic do vědy a výzkumu pod průměrem EU. V rámci cíle zavádění inteligentních systémů pro řízení dopravy a dopravního provozu se ČR podařilo zprovoznit hned několik systémů, v rámci kterých dojde ke zkvalitnění silniční dopravy v ČR. Tyto systémy však zajisté nebudou tím hlavním tahounem české ekonomiky a jistě důležitější úkol - snížení administrativní zátěže podnikatelů se bohužel splnit prozatím nepodařilo. V oblasti zaměstnanosti se zdá, že ČR jde tou správnou cestou. Dlouhodobě se ČR daří držet se nad průměrem zaměstnanosti v EU, snižovat procento nezaměstnaných absolventů vysokých škol a rozšiřovat vzdělávací základnu, především na terciární úrovni.

Úplným závěrem lze konstatovat, že ČR v oblasti zvyšování své konkurenceschopnosti nakročila správným směrem. Podařilo se přijmout některá důležitá opatření a reformy, u některých byl tento proces nastartován a na poli mezinárodního srovnání se ČR pozvolným krokem také posouvá vzhůru. K dosažení výraznějších výsledků však bude potřeba především trpělivosti a stabilnější politické situace, než v jaké se ČR v poslední době nachází.

Seznam literatury

Knihy

1. KADERÁBKOVÁ, Anna, et al. *Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2005*. Praha: Linde, 2006. 164 s. ISBN 80-86131-64-5.
2. KADERÁBKOVÁ, Anna, et al. *Ročenka konkurenceschopnosti ČR 2006 - 2007*. Praha: Linde, 2007. 562 s. ISBN 80-86131-64-5.
3. ŠIMEK, Milan. *Ekonomie trhu práce A*. Ostrava: Vysoká škola báňská –Technická univerzita – Ekonomická fakulta, 2007. 171 s. ISBN 978-80-248-1416-2.

Elektronické publikace

4. BALCAROVÁ, Pavlína, BENEŠ, Michal. *Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti* [on-line]. 2006 [cit. 2009-03-14]. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-09.pdf>>.
5. *Global competitiveness report 2002 - 2003* [online]. 2002 [cit. 2009-03-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/PastReports/index.htm>>.
6. *Global competitiveness report 2005 - 2006* [online]. 2005 [cit. 2009-03-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/PastReports/index.htm>>.
7. *Global competitiveness report 2006 - 2007* [online]. 2006 [cit. 2009-03-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/PastReports/index.htm>>.
8. *Global competitiveness report 2008 - 2009* [online]. 2008 [cit. 2009-03-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/index.htm>>.
9. *Národní program reforem České republiky 2008 - 2010* [on-line]. 2008 [cit. 2009-04-27]. Dostupné z: <<http://www.mpo.cz/cz/eu-a-vnitri-trh/lisabonska-strategie/>>.

10. SLANÝ, Antonín, et al. *Konkurenceschopnost české ekonomiky (vývojové trendy)* [on-line]. 2006 [cit. 2009-03-14]. Dostupné z: <<http://www.econ.muni.cz/centrum-vyzkumu-konkurencni-schopnosti-ceske-ekonomiky/publikacni-cinnost-a-vysledky/konkurenceschopnost-ceske-ekonomiky/>>.
11. *The Lisbon review 2002 - 2003* [on-line]. 2003 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Lisbon%20Review/index.htm>>.
12. *The Lisbon review 2004* [on-line]. 2004 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Lisbon%20Review/index.htm>>.
13. *The Lisbon review 2006* [on-line]. 2006 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Lisbon%20Review/index.htm>>.
14. *The Lisbon review 2008* [on-line]. 2008 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Lisbon%20Review/index.htm>>.
15. URBAN, Luděk. *Proč se nedaří Lisabonské strategii: na okraj Wim Kokovy zprávy* [online]. 2005 [cit. 2009-01-15]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analyza/pro-se-neda-lisabonsk-strategii-na-okraj-wim-kokovy-zprvy>>.
16. *Zpráva o plnění Národního lisabonského programu 2005 - 2008* [on-line]. 2006 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/nrp/CZ_nrp_cs.pdf>.

WWW stránky

17. *Centrum evropských studií - Jsme v EU, budme v obraze* [online]. 2007 [cit. 2009-03-10]. Dostupné z: <http://ces.vse.cz/portal/index.php?page=view_chapter&kap=108>.
18. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. 2009 [cit. 2009-04-02]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/>>.
19. *EUROPA - Eurostat* [online]. 2009 [cit. 2009-01-06]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&dad=portal&_schema=PORTAL>.

20. *Europa: Portál Evropské unie* [online]. 1995 - 2009 [cit. 2009-01-06]. Dostupné z: <http://europa.eu/abc/history/index_cs.htm>.
21. *Evropská komise : Evropská unie v České republice* [online]. 1995 - 2009 [cit. 2009-01-06]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm#ekologpilir>.
22. *Institut pro evropskou politiku Europeum* [online]. 2009, [cit. 2009-01-06]. Dostupné z: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=395>.
23. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2009 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/>>.
24. *Ministerstvo životního prostředí České republiky* [online]. 2009 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.mzp.cz/>>.
25. *Provozně ekonomická fakulta MZLU v Brně* [online]. 2002 - 2007 [cit. 2009-04-28]. Dostupné z: <http://www.pefka.mendelu.cz/deska/pz_zprava_2007_ls/ei-management2007.pdf>.
26. *Vláda ČR* [online]. 2009 [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/>>.
27. *World competitiveness online* [online]. 2008 [cit. 2009-03-10]. Dostupné z: <<https://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm>>.

Zákony

28. Zákon 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Seznam zkratek

BCI	Business competitiveness index Index podnikové konkurenceschopnosti
CRM	Centrální registrační místa
ČR	Česká republika
EK	Evropská komise
ER	Evropská rada
EUR	Euro
ERMII	Evropský mechanismus směnných kurzů II
EU	Evropská unie
GCI	Global competitiveness index Index globální konkurenceschopnosti
GCR	Global competitiveness report Ročenka světové konkurenceschopnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
IMD	International Institute for Management Development Mezinárodní institut pro rozvoj managementu
IT	Informační technologie
ITC	Information and Communication Technologies Informační komunikační technologie
MSP	Malé a střední podnikání
NPR	Národní program reforem
OPPP	Operační program průmysl a podnikání
PPS	Purchasing Power Standard Standard kupní síly
Ročenka	Ročenka konkurenceschopnosti ČR
USA	Spojené státy americké
WCY	World competitiveness yearbook Ročenka světové konkurenceschopnosti
WEF	World economic forum Světové ekonomické fórum

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě, 30. dubna 2009

.....

Michal Dunaj

Adresa trvalého pobytu studenta:

Výškovická 106

700 30 Ostrava

